

Lovforslag nr. L 195. Fremsat den 17. marts 1999 af socialministeren (Karen Jespersen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

(Om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v. og om øget fleksibilitet i sammensætningen af koordinationsudvalg)

§ 1

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 581 af 6. august 1998, foretages følgende ændringer:

1. Overskriften til *kapitel 12* ændres til: »Formål m.v.«

2. Efter § 67 indsættes:

»§ 67 a. Kommunen eller amtskommunen skal yde hjælp efter denne lov i overensstemmelse med formålet, jf. § 67, til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser, uanset om der foreligger samtykke fra den enkelte.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen skal påse, om der er pårørende eller andre, der kan varetage den pågældendes interesser. Kommunen eller amtskommunen skal være opmærksom på, om der er behov for at bede statsamtet om at beskikke en værge efter værgemålsloven.«

3. Overskriften til *afsnit V* ændres til:

»Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten«

4. I *kapitel 21* efter overskriften »*Voksne*« indsættes:

»Anvendelsesområde m.v.«

5. § 109 affattes således:

»§ 109. Formålet med bestemmelserne i dette afsnit er at begrænse magtanvendelse og andre

indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.

Stk. 2. Bestemmelserne i dette afsnit gælder for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der får personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter §§ 71-74, behandling efter §§ 85-86 eller aktive-ende tilbud efter §§ 87-88, og som ikke samtykker i en foranstaltning efter §§ 109 a - e. Det er en forudsætning, at der foreligger den fornødne faglige dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne.

Stk. 3. Forud for enhver form for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal kommunen eller amtskommunen foretage, hvad der er muligt for at opnå personens frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning.

Stk. 4. Anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes.

Stk. 5. Magtanvendelse skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulemper.«

6. Efter § 109 indsættes i *kapitel 21*:

»Alarmsystemer m.v.«

§ 109 a. Kommunen eller amtskommunen kan træffe afgørelse om at anvende personlige

alarm- eller pejlesystemer for en person, når der er nærliggende risiko for, at denne ved at forlade boligen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen træffer afgørelse om, for hvilken periode de personlige alarm- eller pejlesystemer anvendes, og vurderer løbende, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes.

Fastholdelse

§ 109 b. Kommunen eller amtskommunen kan træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person eller føre denne til et andet opholdsrum, når der er nærliggende risiko for, at personen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Tilbageholdelse i boligen m.v.

§ 109 c. Under samme betingelser som i § 109 a kan kommunen eller amtskommunen træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person for at forhindre denne i at forlade boligen eller for at føre denne tilbage til boligen.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen træffer afgørelse om, for hvilken periode tilbageholdelse i boligen kan anvendes, og vurderer løbende, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes.

Anvendelse af beskyttelsesmidler

§ 109 d. Kommunen eller amtskommunen kan træffe afgørelse om at anvende fastspænding med stofseler til kørestol eller andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet for at hindre fald, når der er nærliggende risiko for, at en person udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen træffer afgørelse om, for hvilken periode de i stk. 1 omhandlede beskyttelsesmidler kan anvendes, og vurderer løbende, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes.

Optagelse i særlige botilbud uden samtykke

§ 109 e. Kommunen eller amtskommunen kan, jf. § 109 g, indstille til det sociale nævn at træffe afgørelse om, at en person skal optages i et bestemt botilbud efter denne lov, botilbud i boliger opført efter den nu ophævede lov nr. 378 af 10. juni 1987 om boliger for ældre og personer med handicap eller efter lov om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v., når det er absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, og hjælpen ikke kan gennemføres i personens hidtidige bolig.

Stk. 2. Det er en betingelse, at pågældende ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger og udsætter sig for alvorlig personskade, og at det derfor er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Sagsbehandling, administration m.v.

Det sociale nævns godkendelse

§ 109 f. Kommunens eller amtskommunens beslutninger efter §§ 109 a, c og d skal forelægges det sociale nævn til godkendelse, såfremt de træffes mod pågældendes vilje.

Stk. 2. Forelæggelse for det sociale nævn i de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne for at sætte foranstaltningerne i værk anses for opfyldt,
- 2) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 3) den socialpædagogiske hjælp og pleje efter kapitel 14, der har været iværksat før indstilling om iværksættelse af foranstaltningerne,
- 4) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige og
- 5) pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til foranstaltningen.

Stk. 3. Nævnets afgørelse om, hvorvidt beslutningerne efter stk. 1 kan godkendes, skal foreligge inden 1 uge efter, at nævnet har modtaget kommunens eller amtskommunens beslutning. Hvis nævnet ikke kan træde sammen, inden fristen er udløbet, kan formanden for nævnet afgøre sagen efter § 71, stk. 4, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Ved det førstkommande møde i nævnet skal nævnet tage stilling til formandens afgørelse.

Stk. 4. Nævnet skal have godkendt beslutningerne efter stk. 1, inden de kan sættes i værk.

Hvis det i særlige tilfælde er påkrævet at sætte foranstaltningen i værk inden det sociale nævns afgørelse foreligger, skal beslutningen snarest muligt og senest inden 2 uger efter, at den er sat i værk, forelægges til godkendelse efter reglerne i stk. 1 og 2.

Det sociale nævns afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke

§ 109 g. Det sociale nævn træffer afgørelse om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen. Nævnets afgørelse skal træffes senest 2 uger efter modtagelse af kommunens eller amtskommunens indstilling.

Stk. 2. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne i § 109 e anses for opfyldt,
- 2) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 3) den hjælp og pleje efter kapitel 14, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende eller familien, før indstilling om optagelse i et særligt botilbud blev besluttet,
- 4) indretning af den nye bolig og den personlige hjælp og pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og
- 5) personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værgers bemærkninger til flytningen.

Stk. 3. En ægtefælle eller anden nærtstående person, der deler bolig med den person, som sagen vedrører, er berettiget til at klage over kommunens eller amtskommunens afslag på at indstille til optagelse i særlige botilbud efter denne bestemmelse. Klagen kan indbringes for det sociale nævn efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, men ikke for anden administrativ klagemyndighed.

Stk. 4. Har pågældende ikke allerede en værge, skal kommunen eller amtskommunen, når der indstilles til flytning, anmode statsamtet om at beskikke en værge efter værgemålsloven.

Stk. 5. Kommunen eller amtskommunen kan om fornødent anmode om bistand af politiet til at gennemføre en afgørelse om flytning.

Advokatbistand

§ 109 h. Kommunen eller amtskommunen skal sørge for, at personen under sagen får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser, i sager om

- 1) tilbageholdelse i boligen m.v. efter § 109 c, mod den pågældendes vilje eller
- 2) optagelse i særlige botilbud efter § 109 e.

Stk. 2. Myndigheden betaler udgifterne til advokaten, der modtager salær og godtgørelse for udlæg efter samme regler, som gælder i de tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. kapitel 31 i retsplejeloven.

Klage til det sociale nævn

§ 109 i. Kommunens og amtskommunens beslutninger efter §§ 109 a, c og d, der ikke træffes mod pågældendes vilje, samt beslutninger efter § 109 b kan indbringes for det sociale nævn efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 2. En ægtefælle, en pårørende, en værge eller en anden repræsentant for den person, som foranstaltningen vedrører, kan klage over kommunens eller amtskommunens beslutning, når den person, som afgørelsen vedrører, ikke selv er i stand til at klage.

Klage til Den Sociale Ankestyrelse

§ 109 j. Det sociale nævns godkendelse efter § 109 f af beslutninger om alarmsystemer m.v. efter § 109 a, tilbageholdelse i boligen m.v. efter § 109 c, anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d, samt nævnets afgørelser om optagelse i særlige botilbud efter § 109 e kan indbringes for Den Sociale Ankestyrelse inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Stk. 2. En ægtefælle, en pårørende, en værge eller en anden repræsentant for den person, som foranstaltningen vedrører, kan klage over det sociale nævns godkendelse samt det sociale nævns afgørelse, når den person, som afgørelsen vedrører, ikke selv er i stand til at klage.

Stk. 3. Når Ankestyrelsen behandler klagen, gælder reglerne i kapitel 9 og 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, bortset fra § 63 og § 66 i lovens kapitel 10.

Domstolsprøvelse

§ 109 k. Ved henvendelse til Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, kan klageren kræve afgørelsen forelagt landsretten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a, når Ankestyrelsens afgørelse omhandler

- 1) tilbageholdelse i boligen m.v. efter § 109 c eller
- 2) optagelse i særlige botilbud efter § 109 e.

Stk. 2. Landsrettens afgørelse kan ikke indbringes for Højesteret. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til anke eller kære af landsrettens afgørelse, hvis sagen har principiel karakter. Ansøgninger om tilladelse til anke eller kære skal fremsættes henholdsvis inden 6 eller 3 måneder efter afgørelsen.

Registrering, indberetning og planer

§ 109 l. Optagelse i særlige botilbud efter § 109 e og enhver form for magtanvendelse, herunder magtanvendelse i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 109 a – d, skal registreres og indberettes til kommunalbestyrelsen eller amtsrådet.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen skal udarbejde planer i overensstemmelse med § 111, for personer, for hvem der foretages foranstaltninger, som nævnt i stk. 1.

Bemyndigelser

§ 109 m. Socialministeren fastsætter regler om iværksættelse af foranstaltninger, registrering, indberetning, godkendelse og udarbejdelse af planer, jf. §§ 109 a – g og § 109 l.«

7. I § 129, stk. 1, 1. pkt., indsættes efter »lægeerklæringer«: », advokatbistand efter § 109 h.«

8. I § 130 indsættes efter »lægeerklæringer«: », advokatbistand«.

§ 2

I lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 540 af 21. juli 1998, som ændret ved lov nr. 402 af 26. juni 1998, foretages følgende ændringer:

1. I § 24, stk. 1, indsættes efter »består af«: »mindst« og efter »udpeger hver«: »mindst«.

2. I § 24 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Kommunalbestyrelsen beslutter, hvor mange medlemmer udvalget skal bestå af. De organisationer, der er nævnt i stk. 1, skal have tilbud om at have samme antal medlemmer i udvalget. Antal medlemmer fra kommunalbestyrelsen kan ikke være større end det antal medlemmer, som de enkelte organisationer får tilbud om at udpege.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 25, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »medlemmer«: », som repræsenterer 4 forskellige organisationer«.

4. § 28, stk. 1 affattes således:

»Kommuner kan opfylde deres pligt efter § 22 ved i fællesskab at oprette et koordinationsudvalg. Udvalgets sammensætning følger bestemmelserne i § 24. Dog udpeger hver kommunalbestyrelse mindst 1 medlem blandt sine medlemmer. De øvrige medlemmer udpeges i fællesskab af de deltagende kommunalbestyrelser efter indstilling fra organisationerne.«

5. I § 35 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Det medlem, der vælges efter stk. 2, nr. 3, af invalideorganisationerne i kommunen, skal modtage social pension, være under 60 år og have fast bopæl i kommunen.«

Stk. 3 og 4 bliver stk. 4 og 5.

6. I § 44 indsættes som stk. 2 og 3:

»*Stk. 2.* Det sociale nævn godkender følgende afgørelser truffet af kommunen eller amtskommunen, hvis afgørelsen er truffet mod den pågældendes vilje:

- 1) Afgørelser om alarm- og pejlesystemer efter § 109 a i lov om social service.
- 2) Afgørelser om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c i lov om social service.
- 3) Afgørelser om anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d i lov om social service.

Stk. 3. Det sociale nævn træffer i et møde afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e i lov om social service efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen.«

7. I § 55, stk. 2, indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) Sager om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e i lov om social service.«

Nr. 4 og 5 bliver herefter nr. 5 og 6.

8. I § 71, stk. 4, indsættes efter »trangssituation,«: »eller hvor der i øvrigt er et særligt behov herfor,«, og efter »nævnet« indsættes:», jf. dog stk. 5«.

9. I § 71 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Formandens afgørelser, jf. § 109 f, stk. 1 og 2, i lov om social service, der ikke kan indbringes for Ankestyrelsen, skal behandles i det førstkommende møde.«

10. § 72, stk. 1, affattes således:

»Klage over en afgørelse har ikke opsættende virkning, jf. dog stk. 2.«

11. I § 72 indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»Stk. 2. Ankestyrelsen og det sociale nævn kan efter begæring tillægge en klage over en afgørelse om botilbud efter servicelovens kapitel 18 opsættende virkning.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan efter begæring tillægge en klage over optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e i lov om social service opsættende virkning

Stk. 4. Sager efter stk. 2 og 3 behandles i Ankestyrelsen efter § 57.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 5 og 6.

12. § 73, stk. 1, affattes således:

»Ankestyrelsens afgørelser efter lov om social service kan i følgende tilfælde indbringes for landsretten efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a.

- 1) Tilbageholdelse i boligen efter § 109 c.
- 2) Optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e.
- 3) Afgørelser om børn og unge-udvalgets beslutninger efter reglerne i § 124.

Ankestyrelsens afgørelse skal foreligge inden 8 uger.«.

13. I § 81 indsættes som nyt nummer:

»10) Arbejdsministeriet.«

Nr. 10 og 11 bliver nr. 11 og 12.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2000, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. § 2, nr. 1-5, 8, 10, 13 samt § 72, stk. 2, som den er affattet i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, således som affattet ved § 2, nr. 11 i denne lov, træder i kraft den 1. juli 1999.

§ 4

Stk. 1. Forslag om revision af loven, bortset fra § 2, nr. 1-5, 8, 10, 13 samt § 72, stk. 2, som den er affattet ved denne lov, fremsættes for Folketinget senest i folketingsåret 2002-2003.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for lovforslaget
 - 1.1 Regler på området
 - 1.2 Magtanvendelse og andre indgreb i den personlige frihed, status og problemer
 - 1.3 Udviklingsarbejde
 - 1.4 Ændringer som følge af lov om social service
2. Lovforslagets formål og principper
 - 2.1 Formålet med lovforslaget
 - 2.2 Retssikkerhedsprincipper
3. Hovedpunkter i forslaget
 - 3.1 Præcisering af omsorgspligten
 - 3.2 Regler om foranstaltninger der griber ind i selvbestemmelsesretten
 - 3.2.1 Generelle betingelser
 - 3.2.2 Alarm- eller pejlesystemer
 - 3.2.3 Fysisk magtanvendelse i form af at fastholde eller føre til et andet opholdsrum
 - 3.2.4 Tilbageholdelse i boligen
 - 3.2.5 Anvendelse af beskyttelsesmidler m.v.
 - 3.2.6 Optagelse i et bedre egnet botilbud
 - 3.3 Beslutningskompetence og retsgarantier
 - 3.3.1 Det sociale nævns godkendelser og nævnets sammensætning
 - 3.3.2 Det sociale nævns afgørelser
 - 3.3.3 Advokatbistand
 - 3.3.4 Sager, der følger de almindelige klageveje
 - 3.3.5 Den Sociale Ankestyrelse
 - 3.3.6 Landsretten
 - 3.3.7 Højesteret
 - 3.3.8 Registrering af foranstaltninger, indberetning, tilsyn og planer
 - 3.3.9 Bemyndigelse
 - 3.3.10 Den kommunale og amtskommunale myndighedsstruktur og opgavernes udførelse
 - 3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser
 - 3.5 Erhvervsøkonomiske konsekvenser

- 3.6 Miljømæssige konsekvenser
- 3.7 Forholdet til EU-retten
- 3.8 Skematisk fremstilling af lovforslagets konsekvenser i hovedtræk

1. Baggrunden for lovforslaget

Gennem de senere år har indsatsen over for personer med demens ofte været til debat. Spørgsmålet har været, om anvendelsen af en række foranstaltninger, der bruges for at hindre demente i at forlade et plejehjem, er lovlige. Tilsvarende problemstillinger er rejst, når det handler om indsatsen i eget hjem. Anvendelse af foranstaltninger, der kan indebære elementer af tvang, rejser en række problemer omkring rækkevidden af gældende regler og om retssikkerheden i forhold til mennesker med psykiske handicap, der ikke kan give samtykke til forskellige foranstaltninger. Problemstillingen er aktualiseret i takt med, at institutionsboliger afløses af tilbud efter den sociale lovgivning i eget hjem.

I 1996 besluttede socialministeren derfor at nedsætte et udvalg om psykisk handicappedes retssikkerhed, der skulle beskrive og vurdere lovligheden af de foranstaltninger/indgreb, der i praksis anvendes over for mennesker med psykiske handicap, herunder demente. Udvalget skulle i denne sammenhæng vurdere, om der er behov for at iværksætte særlige undersøgelser og på denne baggrund vurdere, om og i hvilket omfang, der er behov for gennemførelse af lovgivning, der giver adgang til at anvende forskellige former for indgreb i selvbestemmelsesretten for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne med det formål at beskytte dem imod de risici, de vil udsætte sig for, hvis der ikke blev grebet ind.

Det forudsattes, at udvalget i denne forbindelse overvejede mulighederne for at gennemføre lovgivning, som giver hjemmeplejen eller andre ret til at beslutte, at en psykisk handicappet skal flytte i anden bolig, fx bofællesskab eller plejebolig, med det formål at opnå den mest hensigtsmæssige boform, støtte og omsorgsindsats.

Formålet med udvalgsarbejdet var at styrke retssikkerheden for personer, herunder demente, som er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt på grund af psykisk handicap.

I forbindelse med Folketingets behandling af forslaget til lov om social service anførte Folketingets Socialudvalg i udvalgets betænkning over forslaget, at

»spørgsmålet om betydningen af ophævelsen af institutionsbegrebet har været debatteret, og i den forbindelse særlig, om ophævelsen betyder, at der ikke længere skulle være den tilstrækkelige hjemmel til - mod den enkelte borgers ønske - at foretage den nødvendige socialpædagogiske behandling, optræning m.v.

Socialministeren har i den forbindelse udtalt, at der efter ministerens opfattelse i selve det forhold, at det offentlige har pligt til - og påtager sig - en omsorgs- og behandlingsforpligtelse over for fx personer med psykiske handicap, der ikke kan tage vare på egne interesser, ligger en hjemmel til at udøve denne omsorg og behandling på et fagligt forsvarligt grundlag.

Bl.a. på baggrund af den debat, der igennem længe tid har været om spørgsmålet om især psykisk handicappedes retsstilling i forhold til den nødvendige og ønskværdige behandling, herunder særlig behandling, der sker mod den pågældendes ønske, har Socialministeriet fundet, at spørgsmålet om retssikkerheden for mennesker, der ikke er i stand til selv at tage vare på sine forhold, trænger til en afklaring.

Socialministeren har derfor nedsat et udvalg om psykisk handicappedes retssikkerhed. Formålet med udvalgsarbejdet er at styrke retssikkerheden for personer, som er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt på grund af psykisk handicap.«

Udvalget afsluttede i januar 1998 sit arbejde med en rapport, der blev sendt til høring hos en bred kreds af organisationer. Lovforslaget bygger på udvalgets rapport, som indeholder en redegørelse for de gældende regler og problemer og en række forslag til styrkelse af retssikkerheden for personer med nedsat psykisk funktionsevne.

Hovedpunkterne i lovforslaget er en præcisering af det offentliges omsorgspligt over for grupper med særlige behov, klare regler om indgreb i selvbestemmelsesretten, hvor dette er nødvendigt, og retsgarantier i forbindelse hermed.

1.1 Regler på området.

Udgangspunktet er grundsætningen om den personlige friheds ukrænkelighed, som fremgår af § 71 i grundloven. Endvidere gælder, at også andre indgreb

i den enkeltes selvbestemmelsesret i almindelighed kun kan ske med hjemmel i lov.

I dansk lovgivning findes der uden for strafferetsplejen hjemmel til indgreb i den personlige frihed og selvbestemmelsesret i flere tilfælde, jf. fx det særlige regelsæt i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien. Endvidere giver værgemålsloven mulighed for, at personer med nedsat psykisk funktionsevne kan blive repræsenteret ved en væрге. Værgemålsloven giver dog ikke mulighed for tvangsmæssig gennemførelse af værgens beslutninger om fx flytning til anden bolig.

Regler om lægelig behandling og medicingivning er omfattet af Sundhedsministeriets lovgivning.

På det sociale område er der for voksne hjemmel til indgreb i den personlige frihed i lov om social service, § 109. Ved bekendtgørelse nr. 349 af 15. juni 1998 videreføres bekendtgørelse nr. 568 af 21. december 1979 om magtanvendelse med senere ændringer i botilbud efter servicelovens § 92 og 93, stk.1, nr. 1.

Bekendtgørelsen angiver betingelserne for at anvende blandt andet fysisk magt og fiksering. Regler om skematilførsler og indberetninger findes i bekendtgørelsens § 9. Der er i amtskommunerne etableret et indberetningssystem, hvorefter overtrædelser og anvendelse af nødværge i overensstemmelse med bekendtgørelsen skal indberettes.

Der er ikke hjemmel til at anvende tvang i botilbud.

Der er heller ikke hjemmel til at anvende magt og tvangstilbageholdelse over for beboere i plejehjem eller ældreboliger opført efter lov om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v. eller tidligere lov om boliger til ældre og handicappede. Det er således ikke lovligt at tilbageholde en beboer, som udtrykker ønske om at forlade boligen, plejehjemsværelset eller plejehjemmet. Det er heller ikke lovligt at anvende andre former for tvang over for beboerne, som begrænser disses personlige frihed.

Det anførte gælder ikke i det omfang betingelserne for at udøve nødret eller nødværge er opfyldt.

Der er tale om frihedsberøvelse, hvis en plejehjemsbeboer med et klart ønske - tilkendegivet i ord eller handling - om at komme ud, hindres heri. Det er imidlertid tilladt - og endda ønskeligt - at indrette forholdene således, at demente, der har svært ved at orientere sig, ikke forvirrer sig ud på gader og veje eller til »fremmede« plejehjemsafdelinger eller andre beboeres stuer. Ordninger, som forhindrer demente beboere i at forvilde sig ud, betragtes ikke som frihedsberøvende.

I praksis vil det ofte være vanskeligt at tilrettelægge hverdagen efter meget entydige regler. I Socialmini-

steriets publikation fra 1992: »Information om gamle med demens i § 79 plejehjem og hjemmepleje, regler og muligheder.« er der eksempler på lovlige indretninger.

I publikationen anføres, at det ikke er »tilladt at opsætte specielle mekanismer, som fx kodelåse, der alene tjener til at tilbageholde beboerne.«

1.2 Magtanvendelse og andre indgreb i den personlige frihed, status og problemer

Stillingtagen til hvorvidt der bør kunne foretages indgreb i den personlige frihed beror på en løbende afvejning af hensynet til den enkeltes integritet og hensynet til, at den pågældende ikke skader sig selv eller omgivelserne, og at der i øvrigt kan ydes en hjælp, der er afpasset efter den enkeltes særlige behov. Denne afvejning er afgørende for de rammer, personalet handler indenfor, og for at det er muligt at leve op til de målsætninger, der er lagt for indsatsen.

Det fremgår af rapporten fra udvalget om psykisk handicappedes retssikkerhed, at regelgrundlaget har givet anledning til usikkerhed hos de politisk ansvarlige myndigheder og hos personalegrupper og pårørende. Der er usikkerhed om, hvor grænserne går, når det handler om at tilgodese hensynet til den enkeltes integritet og hensynet til at kunne yde en forsvarlig støtte over for den enkelte person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Selv om de gældende magtanvendelsesregler findes hensigtsmæssige, anses det for problematisk, at disse regler - i lyset af den udflytning, der er sket, til bofællesskaber og andre alternative boformer til traditionelle institutionstilbud - alene kan finde anvendelse i institutioner oprettet efter bistandslovens § 112, nu botilbud efter servicelovens § 92 og § 93, stk. 1, nr. 1.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens regler om indberetning anvendes meget forskelligt, der hvor de faktisk gælder. Indberetningsreglerne anvendes også i boformer, der ikke er omfattet af bekendtgørelsen og om indgreb, hvor der ikke i magtanvendelsesbekendtgørelsen er krav herom. Dette sker ud fra en konstatering af, at det er nødvendigt både for beboerens og personalets retssikkerhed og for personalets behov for åbenhed og efterfølgende drøftelser af mulige ændringer i boforhold, plejemålsætninger, pædagogiske metoder m.v.

For det kommunale område, hvor tilsvarende regelsæt ikke findes, gør tilsvarende usikkerhed og problemer sig gældende.

Det anses blandt andet for problematisk i praksis, at der ikke findes egentlige lovregler, som regulerer, i hvilket omfang man kan anvende særlige tekniske

hjælpe midler, som fx »sladremåtter og brikker i sko«. Disse hjælpemidler anvendes dog i praksis i plejehjem, selv om hjemlen ikke er klar.

1.3 Udviklingsarbejde

Bestræbelserne er igennem årene gået ud på at begrænse fysisk magtanvendelse og andre former for tvang og på at forebygge, at behovet for magtanvendelse opstår.

Der er et betydeligt arbejde i gang med at udvikle andre og bedre pædagogiske metoder, bedre støtte og bedre uddannelsesmæssige forudsætninger til personalet og mere hensigtsmæssige bygningsmæssige indretninger og botilbud. Dette arbejde har blandt meget andet til formål at minimere den magtanvendelse og tvang, der finder sted inden for rammerne af de gældende regler.

De igangværende udviklingsprojekter viser, at behovet for magtanvendelse og tvang i forbindelse med pleje og pædagogisk indsats svinder i takt med, at man bliver bedre til at løse konflikter med andre metoder, herunder ved valg af boform at undgå voldelig adfærd og voldelige konfrontationer imellem beboere, der ikke egner sig til at bo tæt sammen.

Udvalget anbefalede i rapporten udgivet i januar 1998, at foranstaltninger i form af fiksering burde kunne iværksættes i behandlingsøjemed. Når fikseringsforanstaltningen ikke indgår i lovforslaget er konsekvensen, at fiksering i form af anvendelse af mekaniske tvangsmidler og af bælte eller fodremme herefter kun vil være tilladt i det psykiatriske system, i det omfang lov om tvang i psykiatrien giver mulighed herfor.

Det betyder samtidig, at der vil være en mindre gruppe af beboere i amtslige boformer, efter servicelovens § 92, skønsmæssigt ca. 10 personer - hvor man efter forslaget regler ikke længere vil kunne anvende fiksering.

Med henblik på udslusning af den lille kreds af personer som igennem længere tid har været fikseret i det psykiatriske system, og som skønnes færdigbehandlede, men som fortsat har behov for fiksering, er det derfor nødvendigt at iværksætte den relevante socialpædagogiske indsats allerede inden den pågældende forlader en psykiatrisk afdeling. Udslusningsarbejdet bør foregå i tæt samarbejde mellem det psykiatriske behandlingssted og de sociale myndigheder, hvis ansvarsområde pågældende skal udsluses til. Formålet er at sygehusindlæggelse ikke udstrækkes længere end de behandlingsmæssige hensyn tilsiger. Den nødvendige socialpædagogiske bistand forudsættes således inddraget allerede i forbindelse med overvejelser-

ne om udarbejdelsen af de behandlingsplaner, udskrivningsaftaler eller koordinationsplaner og § 111-planer, det efter lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien samt lov om social service påhviler både de psykiatriske og sociale myndigheder at udarbejde i forbindelse med udlusningsarbejdet.

Lovforslaget indeholder ingen overgangsbestemmelser. Efter lovforslagets ikrafttræden kan der derfor ikke længere lovligt iværksættes fiksering, hvis pågældende ikke er omfattet af lov om tvang i psykiatrien. Med hensyn til den gruppe af personer, der nu fikseres med hjemmel i magtanvendelsesbekendtgørelsen, vil det således være nødvendigt allerede ved lovforslagets vedtagelse at indlede overvejelser om, hvorvidt disse personer skal udluses eller omfattes af det psykiatriske system.

Som det fremhæves i udvalgets rapport, konstateres det dog, at der fortsat er behov for regler, der giver adgang til magtanvendelse, når ganske særlige betingelser er opfyldt.

1.4 Ændringer som følge af lov om social service

Serviceovens § 67 angiver formålet med indsatsen over for mennesker med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Heri anføres bl.a., at den særlige indsats skal forebygge, at problemerne for den enkelte forværres, at indsatsen skal forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder, og at indsatsen skal være helhedsorienteret og afpasset efter den enkeltes særlige behov.

I serviceloven sondres der generelt mellem botilbud og servicetilbud. Dette er resultatet af en historisk udvikling, der har haft til formål at skabe løsninger afpasset den enkeltes behov ved at kombinere bolig- og servicetilbud på en mere fleksibel måde end ved traditionelle institutionsløsninger.

Institutionsbegrebet er ophævet og udgangspunktet er, at botilbud til mennesker med nedsat psykisk funktionsevne tilvejebringes via By- og Boligministeriets regler. Dette er udtryk for en klar målsætning om at normalisere og forbedre boligerne for disse personer, og kun hvor helt særlige forhold gør sig gældende, er der regler i serviceloven om pligt for amtskommunerne til at etablere boliger, beregnet til varigt ophold. Det forhold, at servicetilbud ikke længere er koblet til bestemte boformer, giver bedre muligheder for at tilrettelægge en individualiseret bistand afpasset efter den enkeltes konkrete behov, der kan variere over tid.

Serviceoven fastlægger endvidere regler om udarbejdelse af skemaer ved tilkendelse af personlig og praktisk hjælp, og om individuelle planer der angiver målsætningen med indsatsen for den enkelte person.

2. Lovforslagets formål og principper

2.1 Formålet med lovforslaget

Formålet med lovforslaget er for det første at præcisere det offentliges omsorgspligt, dvs. en pligt til at undgå omsorgssvigt, over for grupper med særlige behov, således at der kan ydes bistand i overensstemmelse med målsætningerne i serviceloven.

Selv om udgangspunktet er, at der skal foreligge samtykke, vil der kunne ydes service, uanset om der er givet samtykke. Hjælpen må kunne ydes, uanset om indsatsen skal iværksættes i et botilbud efter serviceloven eller i andre boformer.

Formålet er for det andet at give klare regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Målgruppen for denne del af forslaget er antalmæssigt meget begrænset.

Forslaget handler om voksne personer, der på grund af betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt, og derfor ikke kan overskue konsekvenserne af deres handlinger. Det kan være på grund af svær demens, udviklingshæmning, sindssygdom eller alvorlig hjerneskade. I forslaget beskrives, hvilke former for indgreb, der må bruges, og de særlige betingelser der for hver type indgreb skal være opfyldt for de enkelte persongrupper. Endvidere gives der særlige regler om proceduren, når beslutninger skal træffes og om klageadgang.

Endelig er formålet med den del af forslaget, som drejer sig om at ændre koordinationsudvalgenes sammensætning, således at kommunalbestyrelsen, og ved fælles udvalg kommunalbestyrelserne, kan beslutte, at udvalget skal bestå af flere organisationsrepræsentanter og flere kommunalbestyrelsesmedlemmer, at skabe en større fleksibilitet ved sammensætning af udvalgene og dermed kunne tilgodese forskellige lokale behov og ønsker.

2.2 Retssikkerhedsprincipper

Følgende retssikkerhedsprincipper er lagt til grund for forslaget:

- *beskyttelse af den personlige frihed* - den personlige friheds ukrænkelighed er grundlovssikret samt omfattet af beskyttelsesreglerne i den Europæiske Menneskerettighedskonvention;
- *proportionalitet* - i tilfælde af behov for begrænsninger i den personlige frihed, skal den mindst indgribende løsning anvendes;
- *individualitet* - indgreb i den personlige frihed skal tilpasses den enkeltes situation og enkeltpersoner.

F. t. l. vedr. social service m.v.

soners behov kan ikke begrunde uforholdsmæssige indgreb overfor andre, eksempelvis øvrige beboere i et bofællesskab;

- *åbenhed* - det er af afgørende betydning, at det er klart for personen eller dennes pårørende, værge eller bisidder, hvilke beslutninger der træffes for den pågældende og grundlaget for beslutningerne. Samtidig er det vigtigt, at almenheden har viden om gældende regler og praksis;
- *legalitet* - beslutninger om begrænsninger i den personlige frihed skal have en klar hjemmel i lovgivningen;
- *beslutning og klageadgang* - der skal stilles særlige krav til beslutning og klageadgang i tilfælde af indgreb i den personlige frihed.

Disse principper skal ses i lyset af, at behovet for magtanvendelse mindskes, når den individuelle støtte og bistand afpasses efter den enkeltes behov, og foranstaltninger så vidt muligt gennemføres ved medvirken fra personen selv, ligesom betydningen af den pædagogiske indsats, valg af boform, personlige udfølsesmuligheder m.v. skal understreges.

3. Hovedpunkter i forslaget

3.1 Præcisering af omsorgspligten

Det foreslås, at det tydeliggøres, at der eksisterer en aktiv omsorgspligt, således at det sikres, at målsætningen for indsatsen også kan tilgodeses over for de svageste grupper af mennesker med nedsat psykisk funktionsevne. Det er derimod hverken muligt eller hensigtsmæssigt at give regler, der nærmere regulerer omfanget af denne aktive omsorgspligt, som bygger på en afvejning af hensynet til den enkeltes integritet og muligheden for at sikre en indsats i overensstemmelse med de fastlagte målsætninger. Det skal understreges, at **omsorgspligten ikke giver hjemmel til magtanvendelse.**

At være afhængig af servicetilbud efter serviceloven betyder ikke, at en person har fraskrevet sig kravet på respekt for den personlige integritet, eller at personalet blot kan se bort fra samtykke eller accept af den indsats, der ydes. Forudsætningen for, at en indsats skal lykkes, vil netop være, at den pågældende motiveres til at modtage tilbudene.

Indholdet af omsorgs- og behandlingspligten må i relation til den enkelte fastlægges i den visitation til servicetilbud, der sker, og i givet fald i den plan for indsatsen, der besluttes. Det er vigtigt, at det løbende følges, om hjælpen tilgodeser den enkeltes behov, og det dermed sikres, at der løbende kan foretages justeringer.

Det er nødvendigt, at der er åbenhed om metoder og holdninger i indsatsen, og at der løbende sikres debat om, hvor grænserne generelt går for, hvad der er acceptabel adfærdsregulering.

Det fremgår af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, at det er et politisk ansvar at fastlægge mål og rammer for de servicetilbud, der ydes, men også at tage stilling til rammerne for indsatsen og tilbud, der iværksættes, selv om samtykke ikke er givet. Det er også et politisk ansvar at sikre en løbende debat og dialog om, hvad der er etisk forsvarligt i forhold til mennesker med så alvorlig psykisk funktionsnedsættelse, at et samtykke eller manglende samtykke ikke kan tillægges afgørende vægt. Opfølgningen på en besluttet indsats er et led i den kommunale eller amtskommunale tilsynsforpligtelse.

I nogle amter og kommuner er der formuleret etiske/holdningsmæssige målsætninger for indsatsen på en række områder. Sådanne retningslinier kan være indfaldsvinklen til at formulere målsætninger om etik og holdninger også i forhold til de sværest belastede. Målsætninger om holdninger og etik må danne grundlag for en løbende dialog om indsatsen, om behovet for udvikling af servicetilbud, om sagkyndig støtte og uddannelsesinitiativer over for personale samt dialog med brugere, pårørende og deres organisationer.

3.2 Regler om foranstaltninger der griber ind i selvbestemmelsesretten

3.2.1 Generelle betingelser.

Med forslaget gives der adgang til i særlige tilfælde at anvende nogle nærmere afgrænsede foranstaltninger over for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne for at afværge en risiko for væsentlig personskade.

Forslaget regulerer adgangen til at anvende foranstaltninger efter serviceloven over for voksne i de situationer, hvor der ikke foreligger samtykke fra den person foranstaltningen retter sig mod. Der foreligger samtykke fra en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når personen ved en tilkendegivelse i ord eller handling klart viser, at han har forståelse for, at foranstaltningen iværksættes og medvirker hertil.

Lovforslaget regulerer de situationer, hvor disse betingelser ikke er opfyldt, dvs. hvis der foreligger passivitet eller hvis den pågældende modsætter sig anvendelsen af foranstaltningen. Allerede dette at pågældende forholder sig passivt betyder, at de særlige betingelser for iværksættelse af de enkelte indgreb skal være opfyldt. Herudover knyttes der - når det dre-

jer sig om optagelse i særlige botilbud uden samtykke - særlige retsgarantier til selve beslutningen om indgrebet.

For de alvorlige indgreb i selvbestemmelsesretten stilles der særlige krav til beslutningskompetence m.v., når pågældende modsætter sig foranstaltningen.

Med forslaget tilsigtes udtømmende at afgrænse de former for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, der kan bruges. Dette udelukker dog fx ikke, at der herudover kan forekomme tilfælde, hvor betingelserne for at udøve nødværge eller nødret er opfyldt.

Adgangen til at anvende magt eller andre indgreb er som udgangspunkt ikke knyttet til en bestemt boform, men indgår som en mulighed når der ydes personlig og praktisk hjælp, socialpædagogisk bistand, behandling og aktiverende tilbud efter loven, når ganske særlige betingelser er opfyldt. Begrundelsen er, at det vil give væsentlige begrænsninger i mulighederne for at yde en fleksibel og individuelt afpasset bistand i velgørende boliger, hvis der er en snæver kobling mellem den lovgivning, et botilbud er etableret efter, og adgangen til at gøre sådanne indgreb i den enkeltes dagligdag, som lovforslaget omhandler.

Beslutningskompetence m.v. for de enkelte indgreb er opstillet i et skema som bilag 2 i forslaget.

3.2.2 Alarm eller pejlesystemer

Det foreslås, at det klagøres hvilke former for alarm- eller pejlesystemer, det er lovligt at anvende.

Foranstaltninger, der alarmerer personalet eller andre i husstanden, når en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne konsekvent forlader boligen eller er ved at forville sig ud, er hensigtsmæssige. Der skal alene være tale om systemer, som signalerer, at en person er ved at forlade eller har forladt boligen, og systemer, der tjener til at genfinde en bortkomne person. Der er ikke tale om systemer, som overvåger den enkeltes færden i øvrigt. Med en positiv afgrænsning er det formålet at skabe klarhed over, hvilke metoder der ikke kan anvendes.

Der vil således ikke være adgang til at etablere lukkede botilbud, hvor yderdøre er aflåste på en måde, der forhindrer beboerne i at komme ud, herunder anvendelse af kodelåse.

3.2.3 Fysisk magtanvendelse i form af at fastholde eller føre til et andet opholdssted

Det foreslås, at det præciseres, i hvilke situationer og i hvilken form magtanvendelse kan finde sted.

Adgangen til at anvende fysisk magt, i form af at fastholde en person og/eller føre denne til et andet lo-

kale kan være nødvendig, når det handler om at undgå situationer, hvor den pågældende skader sig selv, eller hvor der i konfliktsituationer er risiko for, at den pågældende skader andre. Det foreslås derfor også, at der skal være adgang til at fastholde den pågældende og føre denne til et andet opholdssted.

3.2.4 Tilbageholdelse i boligen m.v.

Formålet med de omtalte alarmsystemer er at kunne lede den pågældende tilbage til fælles opholdsarealer eller egen bolig. Såfremt en person modsætter sig, skal det være muligt at fastholde vedkommende og føre denne til boligen eller til fælles opholdsrum. Det foreslås, at magt kun skal kunne anvendes under forudsætning af, at det er nødvendigt for, at den pågældende ikke udsætter sig selv eller andre for alvorlig fare, fordi han eller hun er ude af stand til at orientere sig i omgivelserne. For at denne form for beskyttelse skal være mulig, vil det være en forudsætning, at der er knyttet døgnberedskab til boligen.

3.2.5 Anvendelse af beskyttelsesmidler m.v.

Det kan for personer med svære fysiske og psykiske funktionsnedsættelser være nødvendigt at fastspænde dem til kørestol, seng, toilet m.v. for at undgå fald og tilskadekomst. Personer med nedsat fysisk funktionsevne kan have behov for de tilsvarende foranstaltninger, men kan selv give tilladelse hertil og falder således uden for den berørte personkreds.

3.2.6 Optagelse i et bedre egnet botilbud

Muligheden for at yde en tilstrækkelig intensiv bistand døgnet rundt vil ofte forudsætte, at bistanden ydes i forbindelse med et botilbud etableret efter servicelovens regler, efter den tidligere lov om boliger for ældre og personer med handicap eller efter loven om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v.

I enkeltstående situationer kan der være behov for at træffe beslutning om optagelse i særlige botilbud uden samtykke, hvor det er absolut påkrævet for at sikre, at de nødvendige servicetilbud kan ydes. Det drejer sig om ganske særlige tilfælde og formentlig ganske få situationer, hvor der er behov for at anvende tvang for at få en flytning gennemført. Langt de fleste situationer løses i samarbejde med pårørende og ved at overtale den pågældende til at acceptere at flytte.

Da der imidlertid kan være situationer, hvor det er tvivlsomt, om der er tale om frivillighed, foreslås det at styrke retssikkerheden på området ved at udforme klare regler om betingelserne for at træffe beslutning om optagelse i særlige botilbud uden samtykke, og

klare retsgarantier, hvis flytning skal ske i tilfælde, hvor den pågældende ikke frivilligt medvirker.

Betingelsen for at kunne træffe beslutning om optagelse i særlige botilbud uden samtykke er efter forslaget, at det er helt nødvendigt for at sikre, at den pågældende ikke udsætter sig selv for alvorlig skade, og at der ikke er andre og mindre indgribende måder at yde bistanden på. Det kræves at der er en høj grad af sandsynlighed for at pågældende inden for kortere tid - tilsigtet eller utilsigtet - vil udsætte sig selv for alvorlig skade på legeme eller helbred. En flyttebeslutning kan først træffes, når det er uforsvarligt at undlade flytningen.

3.3 Beslutningskompetence og retsgarantier

Som led i forslaget er det hensigten at styrke retssikkerheden for den enkelte i forbindelse med indgrebene.

Iværksættelse af indgrebene skal så vidt muligt ske i forståelse med de pårørende eller andre fra det sociale netværk, i givet fald værger. Der skal til grund for beslutningen ligge lægelig og/eller anden faglig vurdering, der klart dokumenterer nødvendigheden af indgrebet.

I sager om optagelse i særlige botilbud uden samtykke skal statsamtet anmodes om at beskikke en værger.

Efter forslaget påhviler det kommunen eller amtskommunen at træffe beslutning om anvendelse af de forskellige foranstaltninger eller - i tilfælde af optagelse i særlige botilbud uden samtykke - at afgive indstilling til det sociale nævn herom. Der er tale om en beslutningskompetence, som kommunen/amtskommunen ikke kan overlade til andre, uanset om der er tale om selvejende institutioner eller andre private.

3.3.1. Det sociale nævns godkendelser og nævnets sammensætning

For at styrke retssikkerheden foreslås det, at kommunens eller amtskommunens beslutninger om

- at anvende alarm- eller pejlesystemer
- at anvende magt for at forhindre en person i at forlade boligen eller at føre en person tilbage til boligen
- at anvende beskyttelsesmidler for at hindre en person i at falde med alvorlige skader til følge skal godkendes af det sociale nævn, når foranstaltningerne sker mod den pågældendes vilje.

Som følge af indgrebenes karakter forudsættes det, at der skal ske en hurtig sagsbehandling. Det foreslås derfor, at nævnet inden 1 uge efter at sagen er modtaget, tager stilling til om beslutningen skal godkendes.

Hvis nævnet ikke har mulighed for at træde sammen, godkender nævnets formand beslutningen inden samme frist efter reglen i retssikkerhedslovens § 71, stk. 4. Sagen skal forelægges nævnet på det førstkomende møde. Der henvises til bemærkningerne til § 109 f.

Godkendelse forudsættes som udgangspunkt indhentet før iværksættelsen, men der kan være akut behov for indgriben. I disse situationer skal denne indgriben efterfølgende godkendes af det sociale nævn.

Nævnet vil i sager om magtanvendelse bestå af statsamtmanden som født formand og et medlem fra henholdsvis kommuneforeningen, amtskommunen og De Samvirkende Invalideorganisationer.

Det sociale nævn har sekretariat i statsamtet. Der henvises til bemærkningerne til § 109 i.

3.3.2 Det sociale nævns afgørelser

Afgørelserne om optagelse i særlige botilbud uden samtykke træffes af det sociale nævn efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen. Nævnets afgørelse skal efter forslaget træffes senest 2 uger efter modtagelse af kommunens eller amtskommunens indstilling. Flytning kan ikke iværksættes før nævnet har truffet afgørelse herom.

Det forudsættes, at de krav til sagsbehandlingen, der er foreslået i § 109 g medfører, at sagen er fuldt ud belyst, således at der normalt ikke vil være behov for at indhente yderligere oplysninger. Som en følge heraf, kan der ikke træffes formandsafgørelser eller kontormæssige afgørelser i disse sager, som således skal behandles i nævnet. Der henvises til bemærkningerne til § 109 g.

3.3.3 Advokatbistand

I sager om tilbageholdelse i boligen mod pågældendes vilje og om optagelse i særlige botilbud uden samtykke skal kommunen eller amtskommunen sørge for at den pågældende får bistand fra en advokat samt afholde udgiften hertil.

3.3.4 Sager, der følger de almindelige klageveje

I de tilfælde, bortset fra optagelse i særlige botilbud uden samtykke, hvor en foranstaltning ikke sker mod en persons vilje, fx hvis personen ikke selv kan vurdere foranstaltningen, kan kommunens eller amtskommunens beslutning indbringes for nævnet. Nævnet er almindelig 1. klageinstans for en kommunal eller amtskommunal afgørelse, dvs. at Ankestyrelsen kun kan optage sagen til behandling, hvis den er principiel eller generel.

3.3.5 Den Sociale Ankestyrelse

Det sociale nævns godkendelser og afgørelser kan indbringes for Den Sociale Ankestyrelse. Nævnets godkendelser og afgørelser i sager om magtanvendelse er 1. instansafgørelser og vil derfor efter det almindelige 2. instansprincip kunne indbringes for Den Sociale Ankestyrelse.

Hvis der klages over nævnets godkendelser eller afgørelser om magtanvendelse m.v., skal Ankestyrelsen altid optage sagen til behandling.

3.3.6 Landsretten

Efter grundlovens § 71, stk. 6, skal lovligheden af en administrativ frihedsberøvelse kunne forelægges de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed til prøvelse. Grundlovsbestemmelsen skal sikre, at der er en let adgang til at få prøvet lovligheden af en administrativ frihedsberøvelse af domstolene blot ved fremsættelse af begæring herom. Lovforslaget indeholder derfor også regler om, at Ankestyrelsens afgørelser i sager om tilbageholdelse i boligen og om optagelse i særlige botilbud uden samtykke, der kan have karakter af administrativ frihedsberøvelse, vil kunne indbringes af den person, som afgørelsen vedrører, blot ved henvendelse til Ankestyrelsen. Ankestyrelsens afgørelse indbringes herefter for landsretten. Klagefristen er som sædvanlig 4 uger efter, at klageren eller dennes repræsentant, advokat eller værge har fået meddelelsen om afgørelsen.

3.3.7 Højesteret

I overensstemmelse med det almindelige princip om principielle sager foreslås det, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke eller kære af landsrettens afgørelser, hvis sagen har principiel betydning.

3.3.8 Registrering af foranstaltninger, indberetning, tilsyn og planer

Det foreslås, at der skal foretages en registrering, hver gang magtanvendelse m.v. finder sted. Registrering skal også foretages i de tilfælde, hvor foranstaltningen er godkendt eller besluttet af det sociale nævn.

Registrering hver gang magtanvendelse finder sted, og faste tidsintervaller for indberetning er forudsætningen for, at der kan ske en løbende vurdering af, hvordan indsatsen i forhold til den enkelte bedst muligt kan tilrettelægges. Det er også en forudsætning for løbende udvikling af alternative og mindre indgribende metoder, og for at personale kan rustes bedst muligt til at tackle konfliktsituationer. Det er således også væsentligt, at der løbende er politisk bevågenhed om disse forhold, og at problemer og metoder kan indgå i

dialog mellem amtet eller kommunen og brugerorganisationer og pårørende.

Det foreslås, at magtanvendelse skal indberettes til kommunalbestyrelsen eller amtsrådet også i de tilfælde, hvor foranstaltningen er godkendt af det sociale nævn. Der vil administrativt blive fastsat regler om, hvorledes registrering og indberetning skal tilrettelægges.

At skulle registrere og indberette indebærer, at der reflekteres over hændelsen, når den skal beskrives for andre, og det kan også give anledning til, at man i højere grad kan se begrundelsen for ens egen handling, og at dette kan medvirke til pædagogiske overvejelser om, hvordan man fremover undgår at anvende magt.

Der skal således ske en rapportering af den stedfundne magtanvendelse til det politiske system, som efter lov om retssikkerhed og administration har forpligtelsen til at føre tilsyn. I tilfælde, hvor der sker overtrædelse af reglerne eller, hvor fortsat magtanvendelse skal godkendes af det sociale nævn, skal der foretages en øjeblikkelig indberetning.

Tilsynspligten indebærer en pligt til at påse, at indsatsen er tilrettelagt på en fagligt forsvarlig måde, og at det forebygges, at problemer ikke udvikler sig. Kommunalbestyrelsen/amtsrådet har således en pligt til at holde sig informeret og til at gribe ind. Dette gælder også i forhold til svage grupper som ikke eller kun meget vanskeligt selv kan reagere over for den ydede indsats.

Indberetningspligt er med til at skabe synlighed, både i forhold til medarbejdere, forvaltning og politikere.

Der er efter forslaget tillige en obligatorisk forpligtelse for kommunen eller amtskommunen til at udarbejde planer i overensstemmelse med servicelovens § 111 for denne persongruppe, jf. bemærkningerne til § 109 l.

3.3.9 Bemyndigelse

Forslaget indeholder en bemyndigelse for socialministeren til at fastsætte regler om iværksættelse af foranstaltninger, registrering, indberetning, godkendelse og udarbejdelse af planer, jf. § 109 m.

Disse regler vil omfatte en videreførelse af princippet i den gældende magtanvendelsesbekendtgørelse, hvorefter almindelige pædagogiske virkemidler altid træder i stedet for anvendelse af fysisk magt.

Der udarbejdes en vejledning, som indeholder retningslinier for den pædagogiske og behandlingsmæssige indsats, som anvendes i forbindelse med udførelsen af servicetilbud.

Det skal præciseres at der altid skal foretages en individuel vurdering.

3.3.10 Den kommunale og amtskommunale myndighedsstruktur og opgavernes udførelse

Myndighedsstrukturen

Efter den sociale lovgivning er det kommunen eller amtskommunen, der træffer afgørelserne efter den sociale lovgivning. Efter §§ 17, stk. 1, og 40, stk. 1, i retssikkerhedsloven kan hverken kommunalbestyrelsen eller det samlede amtsråd behandle sager om hjælp efter den sociale lovgivning til enkeltpersoner. Efter §§ 17, stk. 2, og 40, stk. 2, beslutter henholdsvis kommunalbestyrelsen og amtsrådet, hvilke udvalg der skal behandle sagerne. Der skal således være et eller flere udvalg til at behandle disse sager. Bestemmelserne i retssikkerhedsloven om udvalgene er ikke til hinder for, at enten kommunalbestyrelsen eller det pågældende udvalg delegerer kompetencen til forvaltningen og ansatte i de enkelte kommunale eller amtskommunale tilbud og boformer. Når forvaltningen eller de ansatte i tilbudene og boformerne træffer afgørelserne, kan disse indbringes direkte for de sociale klageinstanser.

Derimod kan kompetencen til at træffe afgørelse aldrig delegeres til private, der udfører opgaver for det offentlige, da dette vil kræve særskilt hjemmel.

Opgavernes udførelse

Opgaverne efter den sociale lovgivning består både i at træffe afgørelse, dvs. stifte ret og pligt for borgeren (myndighedsudøvelse), og i at udføre afgørelserne, dvs. den faktiske forvaltningsvirksomhed, som skal udføres for at afgørelserne kan effektueres. Det kan fx være det socialpædagogiske arbejde der udføres, når der er truffet afgørelse om optagelse i en bestemt boform, og den bistand, der skal ydes i boligen.

Opgaverne efter serviceloven kan efter aftale overlades til private, men det er kun den faktiske forvaltningsvirksomhed, der kan udføres af private. Private kan ikke træffe afgørelse, dvs. foretage myndighedsudøvelse, men alene udføre den virksomhed, der er nødvendig for at effektuere kommunale eller amtskommunale afgørelser.

På det sociale område er der lang tradition for, at private udfører opgaver for det offentlige. Før 1. juli 1998 var der endvidere et krav om, at private skulle organisere sig som en privat eller selvejende institution, der indgik overenskomst med en kommune eller en amtskommune. Med serviceloven er der på vok-

senområdet ikke længere sådanne krav til private, der udfører sociale opgaver.

Der er ikke sket ændringer i privates mulighed for at indgå aftale med en kommune eller amtskommune om de sociale opgaver bl.a. for personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne. Som led i opgaveudførelsen indgår også at udføre socialpædagogisk bistand m.v. for at beskytte og hjælpe den enkelte beboer, også selv om beboeren ikke har givet samtykke.

Beslutning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, der giver sig udslag i anvendelse af alarmsystemer m.v., fastholdelse, tilbageholdelse i boligen eller andre opholdssteder, anvendelse af beskyttelsesmidler og optagelse i særlige botilbud uden samtykke, er af så indgribende karakter, at der er tale om myndighedsudøvelse. Der er således ikke tale om daglig socialpædagogisk virksomhed/omsorg, dvs. faktisk forvaltningsvirksomhed, som ikke kræver særlig hjemmel, når den overlades til private. Myndighedsudøvelse kan ikke delegeres til private boformer, men udelukkende til kommunale eller amtskommunale boformer.

Beslutningerne om disse indgribende foranstaltninger skal derfor træffes af kommunen eller amtskommunen, når et botilbud anmoder om det.

Kommunens eller amtskommunens beslutninger om alarmsystemer m.v., tilbageholdelse i boligen, og anvendelse af beskyttelsesmidler skal, hvis indgrebet sker mod den pågældendes vilje, godkendes af det sociale nævn. Ved optagelse i særlige botilbud uden samtykke er det kommunen eller amtskommunen, der indstiller til det sociale nævn.

Når myndigheden har truffet afgørelse om magtanvendelse m.v., skal beslutningen udføres. Denne virksomhed er omfattet af begrebet faktisk forvaltningsvirksomhed, og den kan således udføres af såvel myndighedens egne ansatte, som af private, fx ansatte i en selvejende institution, som efter aftale udfører en opgave for kommunen eller amtskommunen.

Registrering og indberetning sker til kommunalbestyrelsen eller amtsrådet. Dette er ikke til hinder for, at kommunalbestyrelsen eller amtsrådet delegerer kompetencen til forvaltningen, men det endelige ansvar for stillingtagen til indberetningerne ligger fortsat hos kommunalbestyrelse og amtsråd. Kommunen og amtskommunen – kommunalbestyrelsen og amtsrådet – har normalt delegeret kompetencen til at behandle sagerne til forvaltningen. Det vil derfor være en person herfra, der på kommunalbestyrelsens vegne behandler registreringen og indberetningen.

3.3.11 Forvaltningsloven og offentlighedsloven når private udfører opgaver

Selvejende institutioner, der efter aftale med en kommune eller amtskommune udøver offentlig virksomhed af mere omfattende karakter, og som er undergivet intensiv offentlig regulering, er umiddelbart omfattet af reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven.

På voksenområdet er der med serviceloven – bortset fra plejehjem og beskyttede boliger, som føres videre efter servicelovens § 140 – gennemført en skelnen mellem botilbud og øvrige tilbud. Denne ophævelse af det lovmæssige institutionsbegreb betyder bl.a., at borgerne får hjælp efter samme bestemmelser uanset den konkrete boform. Serviceloven forudsætter, at selve bodelen reguleres efter den almindelige boliglovgivning, men der er dog i kapitel 18 i serviceloven regler om oprettelse og drift af boformer til særlige målgrupper.

Men selv om der på voksenområdet ikke er et lovkrav om, at visse former for hjælp skal være organiseret som selvejende institutioner, kan organisationsformen »selvejende institution« fortsat som juridisk person indgå aftaler med en kommune eller amtskommune om at løse sociale opgaver. Og disse selvejende institutioner er fortsat umiddelbart i det nævnte omfang omfattet af reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Private, der ikke som selvejende institutioner umiddelbart er omfattet af forvaltningsloven og offentlighedsloven, er imidlertid omfattet af disse love, hvis de efter aftale udfører opgaver efter serviceloven og aktivloven. Dette følger af retssikkerhedsloven § 43, stk. 2 og 3.

Det følger dog af disse regler, at det kun er selve opgaveudførelsen, der omfattes af forvaltningsloven og offentlighedsloven. Dvs. at forvaltningslovene ikke gælder i forhold til andre opgaver, som den private har, eller for forholdet mellem de ansatte og den private arbejdsgiver.

De opgaver, som private udfører for de sociale myndigheder, falder ind under begrebet faktisk forvaltningsvirksomhed, fx det socialpædagogiske arbejde, der udføres i en boform, når der er truffet beslutning om optagelse i boformen, eller hjemmehjælpens arbejde i hjemmet, når der er bevilget bistand i hjemmet.

Forvaltningsloven regulerer som hovedregel de tilfælde, hvor der træffes afgørelser, fx afgørelse om bevilling af hjælp efter de sociale love. Forvaltningslovens regler gælder således, i det omfang den private opgaveudfører kan siges at træffe afgørelse i forvaltningslovens forstand. Det vil imidlertid, jf. afsnit 3.3.10 om opgavernes udførelse, normalt være faktisk forvaltningsvirksomhed, som private kan udføre for en offentlig myndighed. Offentlighedsloven gælder for al virksomhed der udøves i den offentlige forvaltning, uanset om der træffes afgørelser.

Kommuner og amtskommuner bør som led i deres almindelige rådgivningsforpligtelse vejlede personalet – herunder personale, der er privat ansat – om, hvornår reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven skal følges.

3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget skønnes i år 2000 og de efterfølgende år at medføre samlede årlige merudgifter på 15,5 mill. kr., fordelt med 7,7 mill. kr. for staten, 1,9 mill. kr. for amtskommunerne og 5,9 mill. kr. for primærkommunerne.

De samlede merudgifter for staten skyldes et større antal sager, der skal behandles i Den Sociale Ankestyrelse og i de sociale nævn under henholdsvis statsamtterne og Den Sociale Sikringsstyrelse. De samlede merudgifter for amts- og primærkommuner skyldes merarbejde i forbindelse med udarbejdelse af indstillinger til godkendelse og afgørelse i de sociale nævn, registreringer og indberetninger til kommunalbestyrelse og amtsråd, udarbejdelse af planer samt udgifter til advokatbistand.

Lovforslaget forudsættes finansieret over satspuljen.

3.5 Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget har ikke erhvervsøkonomiske konsekvenser.

3.6 Miljømæssige konsekvenser

Forslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

3.7 Forholdet til EU-retten

Forslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

3.8 Skematisk fremstilling af lovforslagets konsekvenser i hovedtræk

Vurdering af konsekvenser af lovforslag

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Stat: 7,7 mill. Amter: 1,9 mill. Kommuner: 5,9 mill.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Øget sagsantal i de sociale nævn og Den sociale Ankestyrelse. Udarbejdelse af indberetninger, godkendelser og afgørelser.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1.

Til nr. 1.

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 2.

Til § 67 a

Bestemmelsen omfatter alene de tilfælde, hvor der er truffet beslutning om at yde bistand efter serviceloven til en person med betydelig nedsat psykisk funktionsevne.

Bestemmelsen giver grundlaget for at der, uanset om der foreligger et samtykke, kan sættes ind med bistand, der tilgodeser at målsætningen med indsatsen i forhold til de svageste grupper kan opfyldes. Stk. 2 understreger, at det er nødvendigt at sikre det bedst mulige grundlag for den hjælp der skal ydes. Det er derfor nødvendigt at inddrage andre med et nært kendskab til den pågældende i beslutningsprocessen. Det kan være pårørende, værge eller andre, der er i nær kontakt med, og som kender den pågældende, og som kan varetage den pågældendes interesser.

Derimod giver bestemmelsen ikke hjemmel til magtanvendelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 og 4.

Ændringerne er redaktionelle.

Til nr. 5.

Magtanvendelse m.v. - anvendelsesområde

Det foreslås, at bestemmelsen i servicelovens § 109 opdeles i bestemmelserne §§ 109-109 m og ændres, således at disse for det første angiver en afgrænsning af anvendelsesområdet for magtanvendelse m.v. til personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, for hvem der er truffet beslutning om at yde service efter denne lov, samt om de grundliggende principper for iværksættelse af foranstaltninger. For det andet, hvilke former for magtanvendelse og andre indgreb der er tilladt. Endvidere betingelserne herfor, hvilken myndighed der kan beslutte indgrebet, klageadgang og endelig om pligt til registrering og indberetning.

Til § 109

Med den foreslåede bestemmelse understreges det, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal begrænses mest muligt, og at fx tekniske hjælpemidler så som alarmsystemer ikke må erstatte personalets omsorg og bistand. De meget snævre betingelser for at anvende disse indgreb fremgår af de enkelte bestemmelser.

Den foreslåede bestemmelse afgrænser i stk. 2 anvendelse af foranstaltninger til kun at rette sig mod personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, for hvem det er besluttet at yde hjælp efter serviceloven og som ikke samtykker i de foranstaltninger som omhandlet i de følgende bestemmelser. Se

endvidere de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.1 om hvad samtykket indebærer i relation til de foreslåede regler.

Anvendelsesområdet vil være personer, der modtager servicetilbud efter servicelovens §§ 71-74 (personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v.), behandling efter §§ 85-86 og aktiverende tilbud efter §§ 87-88.

Det er en forudsætning, at der foreligger den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne. Faglig dokumentation kan fx være lægefaglig, pædagogisk eller psykologisk dokumentation.

Service efter disse bestemmelser ydes som udgangspunkt af kommunen.

I de tilfælde, hvor pågældende har ophold i boformer efter §§ 92-93, er det amtskommunen, der har forpligtelsen. Det samme gælder ophold i boliger opført efter § 5 a i den tidligere lov om boliger for ældre og personer med handicap eller boliger opført efter § 105, stk. 2 i lov om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v., hvis det er besluttet, at amtskommunen yder service.

Stk. 3 handler om myndighedens forpligtelse til kun at anvende magt, når det ikke har været muligt på anden måde at opnå personens medvirken til en nødvendig foranstaltning.

I stk. 4 fastslås mindsteindgrebsprincippet.

I stk. 5 understreges, at magt skal udøves så skånsomt som muligt, at der kan være andre tilstedeværende, der også skal tages hensyn til, og at tilstedeværelse af andre personer, der overvårer en episode kan virke forstærkende på den krænkelser, som personen, overfor hvem der udøves magt, oplever.

Til nr. 6.

Til § 109 a

Alarmsystemer m.v.

Den foreslåede bestemmelse sigter på at etablere en klar hjemmel til at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer i tilfælde, hvor der er en nærliggende risiko for, at en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, hvis forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Dette indebærer, at kommunen eller amtskommunen skal træffe en individuel afgørelse om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer i forhold til den enkelte.

Bestemmelsen omhandler alarmsystemer, der har til formål at advare det sociale servicepersonale eller andre, fx pårørende eller naboer, hvis en person med

betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne forlader boligen med nærliggende risiko for at udsætte sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade. Endvidere er der tale om pejlesystemer, der kan anvendes til at lokalisere en bortkommen person.

Som et eksempel på bestemmelsens anvendelse kan nævnes den situation, hvor en ældre svært dement kvinde flytter til plejebolig, da ægtefællen er afgået ved døden og en tilværelse som enlig, svært dement vanskeligt kunne opretholdes i den almindelige bolig. Hun kommer godt ud af det med de nye naboer, men hun savner ægtefællen og den tidligere bolig, som hun på grund af sygdommen ofte forveksler med barndomshjemmet. I en periode efter indflytningen forlader hun ofte plejeboligen - både dag og nat - for at lede efter barndomshjemmet. I denne situation vil § 109 a skabe hjemmel til at anvende et alarmsystem, således at personalet bliver opmærksom på, at hun er ved eller har forladt boligen.

Bestemmelsen lovligger ikke systemer, som overvåger den enkelte i boligen, såsom videokameraer, baby-alarmer eller lignende, der overvåger boligen. Bestemmelsen skal endvidere ses i sammenhæng med § 109 c om tilbageholdelse, som ikke giver hjemmel til at låse døre - ej heller ved brug af kodelåse.

Låste døre er ikke tilladt ud over, hvad der er sædvanligt i almindelig beboelse, dvs. låsning af døre indefra om natten/dagen for at forhindre tyveri eller besøg af uvedkommende.

Beboerne skal altid have mulighed for at komme ud, når dette ønskes, medmindre det drejer sig om en person, for hvem der er truffet afgørelse efter § 109 c om at forhindre den pågældende i at forlade boligen.

I tilfælde, hvor beboeren indgår en aftale med personalet om at låse døren i helt konkrete situationer, er der ikke tale om frihedsberøvelse. Det forudsættes, at beboeren har forståelse for aftalen og begrundelsen herfor.

Det foreslås i bestemmelsens *stk. 2*, at kommunens eller amtskommunens beslutning skal indeholde oplysninger om, for hvilken periode de personlige alarm- eller pejlesystemer kan anvendes. Da behovet kan ændre sig i forhold til den enkeltes helbredstilstand og oplevelse af fortrolighed med omgivelserne, skal det uanset den fastlagte periode løbende vurderes, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes.

Anvendelsen af personlige alarm- og pejlesystemer er ikke begrænset til kommunale botilbud. Imidlertid forudsætter anvendelsen, at der er personale eller andre i umiddelbar nærhed til at reagere på alarmer.

Bestemmelsen skal i øvrigt ses i sammenhæng med forslaget til § 109 f, som fastslår, at kommunens eller amtskommunens beslutning om anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer skal godkendes af det sociale nævn, når anvendelse sker mod den pågældendes vilje, og det sociale nævns godkendelse kan indbringes for Den Sociale Ankestyrelse. Kommunens eller amtskommunens afgørelse er i øvrigt genstand for klageadgang efter de almindelige regler herom i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Til § 109 b

Fastholdelse

Bestemmelsen svarer til en bestemmelse i den gældende magtanvendelsesbekendtgørelse, og foreslås nu indføjet i loven.

Magtanvendelse i form af at fastholde en person eller føre denne til et andet opholdssted er tilladt i situationer, hvor der er risiko for at den pågældende skader sig selv, eller der i konfliktsituationer er risiko for, at den pågældende skader andre beboere, personale eller andre personer.

Som et eksempel på bestemmelsens anvendelse kan nævnes den situation, hvor en person er truede over for andre beboere. Der skal tages hensyn til de andre beboere. Personen har kort forinden været voldelig og ingen ved, hvornår truslerne går over i vold. Her vil § 109 b skabe hjemmel til at fastholde personen og føre hende eller ham til et andet lokale.

Der er ikke tale om en hjemmel til at føre den pågældende til et lokale med en låst dør. Anvendelse af adgangen til at føre en person til et andet opholdssted skal kombineres med tryghedsskabende initiativer m.v.

Afgørelsen om at fastholde træffes i den akutte situation af det kommunale eller amtskommunale personale, og skal efterfølgende registreres og indberettes til den kommunale eller amtskommunale myndighed.

Til § 109 c

Tilbageholdelse i boligen

Den foreslåede bestemmelse sigter på at etablere en klar hjemmel til at anvende magt, for at forhindre en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i at forlade boligen i tilfælde, hvor der er en nærliggende risiko for, at den pågældende udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, hvis forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Der foreslås samtidig indsat en hjemmel til at føre den pågældende tilbage til boligen under samme betingelser som adgangen til at forhindre udgang fra boligen. Der er ikke tale om en hjemmel til at føre den pågældende til et lokale med en låst dør. Anvendelse af adgangen til at føre en person tilbage skal kombineres med tryghedsskabende initiativer m.v.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 109 a, som giver hjemmel til at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer, når tilsvarende betingelser er opfyldt. Der foreslås således hjemmel til at personalet kan tilbageholde en person, når det - eventuelt ved hjælp af alarmsystemet - bliver opmærksom på, at den pågældende er ved at, eller har forladt boligen og bragt sig i en farefuld situation.

De situationer, hvor en person er ved at forville sig ud af boligen, og hvor personalet kan tilbageholde den pågældende uden at anvende magt, er ikke omfattet af denne regel.

Det er derimod de situationer, hvor en person forlader boligen og vedvarende udtrykker ønske om at forlade boligen. Da kan personalet i overensstemmelse med betingelserne i § 109 c anvende fysisk magt til at tilbageholde den pågældende i boligen.

Som et eksempel på bestemmelsens anvendelse kan nævnes den situation, hvor en ældre svært demt landmand flytter til plejebolig, da han på grund af sin sygdom ikke længere er i stand til at passe bedriften. Han er i øvrigt fysisk rask og har i sygdommens tidlige udviklingsstadier kunnet passe både husdyr og afgrøder. Selvom han efter flytningen til plejeboligen er faldet godt til blandt de nye naboer, får han umiddelbart efter flytningen ofte trang til at se til besætningen og forlader boligen og begynder at lede efter stalden på alle tider af døgnet. Personalet er opmærksom på, at han har trang til at forlade boligen, og da han ikke forstår, at han ikke længere har ansvar for landbruget, kan de ikke overtale ham til at komme med tilbage. I sin lette påklædning er han udsat for at få lungebetændelse og han kan drukne i den nærliggende sø, som er let tilfrosset og derfor vanskelig at se for ham.

Her vil § 109 c skabe hjemmel for personalet til at fastholde ham og føre ham tilbage til boligen, selv om han fastholder ønsket om at komme ud.

Da tilbageholdelse af en person i boligen mod den pågældendes vilje kan have karakter af frihedsberøvelse, foreslås det i § 109 h, at kommunen eller amtskommunen skal sørge for, at pågældende får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser. Hvis af-

gørelsen træffes mod den pågældendes vilje, skal den godkendes i det sociale nævn, jf. § 109 f.

Boligen omfatter foruden den individuelle bolig, også de fælles opholdsområder i tilknytning til boligen.

Til § 109 d

Anvendelse af beskyttelsesmidler

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, giver hjemmel til at foretage fastspænding med stofseleer til seng, stol, toilet m.v. for at hindre fald, som beskyttelse for stærkt fysisk hæmmede personer. Det samme gælder nødvendig fastspænding til kørestol eller andet hjælpemiddel. Bestemmelsen vil navnlig have praktisk betydning for personer, der foruden at have en psykisk funktionsnedsættelse, også er fysisk hæmmede.

Som et eksempel på bestemmelsens anvendelse kan nævnes den situation hvor en dement mand havde mistet evnen til at gå, men gjorde til stadighed forsøg herpå, med benbrud til følge. Den pågældende var indlagt på en afdeling, hvor man fastspændte ham som beskyttelse - også i natte-timerne.

Såfremt anvendelse af beskyttelsesmidler efter *stk. 1* sker mod den pågældendes vilje, forudsætter anvendelsen det sociale nævns godkendelse, jf. § 109 f. Denne form for beskyttelse betragtes ikke som fiksering, men som nødvendig daglig hjælpeforanstaltning på grund af personens stærke fysiske og psykiske svækkelse.

Til § 109 e

Optagelse i særlige botilbud uden samtykke.

Den foreslåede bestemmelse giver kommunen eller amtskommunen adgang til at indstille til det sociale nævn at træffe afgørelse om at en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne skal optages i et bestemt botilbud efter serviceloven, botilbud i boliger opført efter den nu ophævede lov nr. 378 af 10. juni 1987 om boliger for ældre og personer med handicap eller efter lov om almene boliger samt støttede private andelsboliger m.v., når det er absolut påkrævet for at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, og hjælpen ikke kan gennemføres i personens hidtidige bolig, når den pågældende ikke samtykker i flytningen. Det bemærkes, at det i den forbindelse ikke er afgørende, i hvilken bolig den pågældende aktuelt bor.

Ved samtykke til optagelse i særlige botilbud kræves en klar forståelse hos den pågældende af, hvad det

er for en foranstaltning, der er tale om. Bestemmelsen handler således ligesom bestemmelserne i §§ 109 a-d også om de tilfælde, hvor der er tvivl om hvorvidt den pågældende reelt medvirker frivilligt.

I forslagets økonomiske beregninger er det forudsat, at bestemmelsen i § 109 e vil blive anvendt i 100 tilfælde årligt. Der er tale om et forholdsvis højt skøn idet bestemmelsen både omfatter tilfælde, hvor pågældende modsætter sig en flytning og tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt pågældende samtykker til flytningen.

Bestemmelsen skal alene kunne anvendes i grave-rende tilfælde, hvor såvel hensynet til den pågæl-dende, til omgivelserne og til de krav, der med rimelighed kan stilles til kommunen om at etablere passende servicetilbud i den pågældendes oprindelige bolig, bevirker, at der er et åbenbart behov for indgriben. Flytning til et passende botilbud skal medføre en klar forbedring af den enkeltes situation og livskvalitet. Den raske ægtefælle bør almindeligvis være enig.

Som et eksempel kan nævnes den situation, hvor kommunen indstiller til det sociale nævn, at en svært dement mand på 82 år flytter til plejebolig. Indstillingen begrundes med, at ægtefællen på grund af egen sygdom ikke længere er i stand til at passe manden. Parret modtager praktisk hjælp fra hjemmeplejen og manden har en aflastnings-plads i dagcenter fem gange om ugen. Indstillingen begrundes endvidere med, at manden ikke er i stand til at tage den fornødne medicin, som skal tages efter behov på grund af luftvejsproblemer. Kommunen finder det derfor uforsvarligt at lade manden blive boende i hjemmet, da hjemmeplejen ikke har mulighed for at observere, når der opstår behov for medicin. Ægtefællen er enig i beslutning om flytning til plejebolig, da den demente er rastløs, vandrer omkring med åndenød og får hyppige angstanfald. Den demente ønsker ikke at flytte til plejeboligen, som han har besøgt sammen med ægtefællen. Han forstår ikke, at han kan opnå en bedre og mere målrettet pleje i plejeboligen.

I et sådant tilfælde vil forslagets § 109 e skabe hjemmel til at lade den 82-årige mand flytte til et egnet botilbud.

Afgørelse om optagelse i særlige botilbud uden samtykke træffes af det sociale nævn efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen. Nævnets afgørelse skal efter forslaget træffes senest 2 uger efter modtagelse af amtskommunens indstilling.

*Til § 109 f**Det sociale nævns godkendelse*

Efter forslaget til *stk. 1* skal det sociale nævn træffe afgørelse om kommunens eller amtskommunens beslutninger om alarmsystemer m.v. efter § 109 a, tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og anvendelse af beskyttelsesmidler m.v. efter § 109 d, hvis personen modsætter sig foranstaltningen.

Som grundlag for nævnets afgørelse om anvendelse af alarmsystemer efter § 109 a, tilbageholdelse i boligen m.v. efter § 109 c og anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d, skal der foreligge den nødvendige faglige dokumentation og øvrige oplysninger om kommunens eller amtskommunens beslutningsgrundlag.

Ved godkendelse af de nævnte foranstaltninger skal nævnet udover at kontrollere at lovens betingelser er opfyldt bl.a. lægge vægt på dokumentation for at der ikke anvendes tekniske magtmidler som erstatning for den nødvendige omsorg i de enkelte tilfælde.

Nævnet skal i forbindelse med afgørelsen tage stilling til den forventede periode, således at kommunens eller amtskommunens beslutninger skal forelægges nævnet til fornyet afgørelse, hvis der for en ny periode er behov for at kunne tilbageholde i boligen når betingelserne er opfyldt.

På baggrund af sagernes hastende karakter foreslås det i *stk. 3*, at nævnet inden 1 uge godkender beslutningen. Hvis nævnet ikke har mulighed for at træde sammen, godkender formanden beslutningen inden samme frist efter reglen i retssikkerhedslovens § 71, *stk. 4*. Nævnet skal herefter behandle sagen i det førstkommende møde og kan efter reglerne i retssikkerhedslovens § 68 tiltræde formandens afgørelse eller træffe en ny afgørelse. Nævnets afgørelse er en 1. instansafgørelse, som derfor kan indbringes for Ankestyrelsen, uanset om sagen har principiel eller generel karakter. Ankestyrelsens afgørelse om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c, der kan have karakter af frihedsberøvelse, kan forlanges indbragt for landsretten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a. Se bemærkningerne til § 109 k.

Det er den person, som foranstaltningen vedrører, dennes værge, advokat, repræsentant, ægtefælle eller anden nærtstående, kommunen eller amtskommunen, der kan indbringe nævnets godkendelse for Ankestyrelsen. Se bemærkningerne til § 109 j.

Det bemærkes, at formandens og nævnets godkendelse tillige skal indeholde en godkendelse af perioden for foranstaltningerne efter §§ 109 a, 109 c og 109 d.

Efter *stk. 3* skal kommunen eller amtskommunen, hvis foranstaltningen allerede er sat i værk, indhente efterfølgende godkendelse i nævnet. Det skyldes, at det i visse situationer kan være nødvendigt at anvende alarmsystemer, beskyttelsesmidler eller tilbageholdelse i boligen, uden at det på forhånd er muligt at få nævnets godkendelse. Når der derfor er brug for i akutte situationer at foretage indgrebene, skal nævnet efterfølgende godkende foranstaltningerne. Der vil i bekendtgørelsesform blive fastsat nærmere regler herom. Ved sagens behandling i nævnet finder reglerne i *stk. 1* og *2* tilsvarende anvendelse.

Det bemærkes, at det kun er i disse tilfælde, at man akut kan anvende foranstaltningerne. Således kan optagelse i særlige botilbud uden samtykke aldrig anvendes akut. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger om flytning.

I tilfælde, hvor personen forholder sig passiv, kan kommunens eller amtskommunens beslutning om en foranstaltning indbringes for nævnet efter de almindelige klageregler i retssikkerhedslovens kapitel 10 af fx en ægtefælle, værge eller anden nærtstående person. Det betyder, at nævnet er 1. klageinstans, og Ankestyrelsen kan derfor alene behandle sagen, hvis den er principiel eller generel.

Det foreslås, at reglerne om godkendelse af foranstaltningernes varighed, formandens foreløbige afgørelse og procedureerne i øvrigt fastsættes i bekendtgørelse med hjemmel i § 109 m. Særligt i forbindelse med godkendelse af anvendelse af beskyttelsesmidler m.v. efter § 109 d vil der blive fastsat regler om genoptagelse af sagen efter en bestemt periode, hvis der er behov for at følge sagen. Det er nævnet, der fastsætter fristen.

*Til § 109 g**Det sociale nævns afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke*

Det sociale nævn træffer afgørelse om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen. Det manglende samtykke omfatter både de situationer, hvor det sker mod pågældendes vilje og situationer hvor den pågældende udviser en sådan passivitet at der reelt er tvivl om pågældendes forståelse og øvrig medvirken. Nævnets afgørelse skal efter forslaget træffes senest 2 uger efter modtagelse af indstillingen.

I bestemmelsens *stk. 2* er nærmere angivet en række elementer, som skal indgå i kommunens eller amtskommunens indstilling med henblik på at dokumentere, at betingelserne i § 109 e, *stk. 1* og *2*, er opfyldt.

På grund af afgørelsens meget indgribende karakter og værgens personlige inddragelse i sagen, foreslås det i § 109 h, at kommunen eller amtskommunen skal sørge for, at pågældende får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser.

Kommunen eller amtskommunen skal efter forslagens stk. 4 sørge for, at der fremsættes anmodning om værgemål samtidig med fremsendelse af indstilling om optagelse i særlige botilbud til det sociale nævn. Da der må påregnes en vis sagsbehandlingstid i statsamtet i forbindelse med behandling af ansøgning om værgemål, er det vigtigt, at kommunen eller amtskommunen forinden fremsendelsen af ansøgningen indhenter de fornødne oplysninger til brug for statsamtets behandling af sagen.

I tilfælde, hvor et familiemedlem er beskikket som værge for den pågældende, eller der alene er tale om et økonomisk værgemål efter § 5, stk. 3 i værgemålsloven, kan der være behov for beskikkelse af en ad hoc værge til at varetage den pågældendes interesser i forbindelse med behandling af sagen om optagelse i særlige botilbud.

Den person, sagen vedrører, kan klage over det sociale nævns afgørelse efter § 109 g, jf. forslaget til § 109 j. Det gælder også advokaten, og - efter de almindelige regler - en anden repræsentant fx en pårørende, en bisidder eller en værge. Klagen indbringes for Ankestyrelsen, uanset om sagen er principiel eller generel. Der henvises til bemærkningerne til § 109 j.

Derudover er der i stk. 3 tillagt en ægtefælle eller en anden nærtstående person der deler bolig med den person, sagen vedrører, en særlig klageadgang til at klage over kommunens eller amtskommunens afslag på at indstille til optagelse i særlige botilbud.

Det foreslås i stk. 5 for de særlige tilfælde, hvor gennemførelsen af flytningen giver anledning til vanskeligheder, at kommunen eller amtskommunen om fornødent kan anmode om bistand af politiet til at gennemføre afgørelsen om flytningen.

Til § 109 h

Advokatbistand

For at sikre, at en person, der har mulighed for at få efterprøvet indgreb i form af tilbageholdelse i boligen mod sin vilje efter § 109 c eller optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e, af Ankestyrelsen og de almindelige domstole, foreslås det, at personen, når det i kommunen eller amtskommunen er besluttet at indstille at der træffes afgørelse om tilbageholdelse eller optagelse i særlige botilbud, får advokatbistand til varetage sine interesser under sagens behandling og

afgørelse. Der er tale om en obligatorisk ordning, dvs. at kommunen eller amtskommunen skal sørge for, at personen får en advokat samt afholde udgifterne herved efter de almindelige regler for beskikkede advokater.

Ved optagelse i særlige botilbud efter § 109 e uden samtykke gælder kravet om advokatbistand også i de situationer, hvor den pågældende udviser passivitet.

Til § 109 i

Klage til det sociale nævn

Bestemmelsen handler om, at kommunens og amtskommunens afgørelser efter forslaget til kapitel 21 i lighed med andre kommunale og amtskommunale afgørelser kan indbringes for det sociale nævn, og i det omfang afgørelserne er principielle eller generelle, til lige for Ankestyrelsen. Bestemmelsen afgrænser således klageadgangen i forhold til den særlige klageadgang til Ankestyrelsen som 1. klageinstans, hvorefter det sociale nævns godkendelse efter § 109 f af beslutninger om alarmsystemer m.v. efter § 109 a, tilbageholdelse i boligen m.v. efter § 109 c, anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d samt det sociale nævns afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e kan indbringes for Den sociale Ankestyrelse, jf. § 109 j.

Ankestyrelsen er i disse sager 1. klageinstans og reglen om principielle og generelle sager finder således ikke anvendelse.

Stk. 2 handler om situationer, hvor en person på grund af passivitet ikke modsætter sig og dermed ikke klager over en kommunes eller amtskommunes beslutninger om alarmsystemer eller tilbageholdelse i boligen eller beskyttelsesmidler. Desuden er der mulighed for at klage over afgørelser om fastholdelse efter § 109 b. For at sikre, at klageinstansen - det sociale nævn - kan efterprøve den kommunale eller amtskommunale afgørelse eller beslutning, foreslås det, at pårørende eller en repræsentant, dvs. fx en ægtefælle, en bisidder, en advokat eller en værge kan klage til det sociale nævn efter reglerne i kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Det betyder, at nævnet normalt er sidste administrative klageinstans.

Til § 109 j

Klage til Den Sociale Ankestyrelse

Det sociale nævns godkendelse af en foranstaltning efter reglerne om alarmsystemer i § 109 a, tilbageholdelse i boligen i § 109 c og anvendelse af beskyttelsesmidler i § 109 d kan indbringes for Den sociale Ankestyrelse. Det samme gælder for det sociale nævns

afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e.

Princippet i retssikkerhedslovens § 63 om Ankestyrelsens behandling af principielle eller generelle sager gælder ikke, fordi der er tale om almindelig 2. instans behandling.

På samme måde som i § 109 i, stk. 2, foreslås det i stk. 2, at pårørende eller en repræsentant, dvs. fx en ægtefælle, en bisidder, en advokat eller en værge kan klage til Den Sociale Ankestyrelse på vegne af den person, nævnets godkendelse eller afgørelse vedrører, når denne person på grund af passivitet ikke modsætter sig og dermed ikke klager over nævnets godkendelse af alarmsystemer, tilbageholdelse i boligen eller beskyttelsesmidler samt nævnets afgørelse om optagelse i særlige botilbud.

Efter retssikkerhedslovens § 66 har en myndighed pligt til at genvurdere sin egen afgørelse, når der klages over afgørelsen. Det foreslås, at bestemmelsen om genvurdering ikke finder anvendelse ved klager over tilbageholdelse i boligen og optagelse i særlige botilbud uden samtykke. Der er i disse sager særlige krav til det sociale nævns beslutningsgrundlag, der består i en indstilling fra en kommune eller en amtskommune, som danner grundlag for nævnets sagsbehandling, jf. bemærkninger til § 109 f og § 109 g. Af hensyn til muligheden for at indbringe sager om tilbageholdelse i boligen mod pågældendes vilje og optagelse i særlige botilbud uden samtykke for domstolene, er der en frist for Ankestyrelsens afgørelse på 8 uger. En eventuel genvurdering ville enten medføre en forlængelse af Ankestyrelsens frist på 8 uger eller en forkortelse af den nødvendige sagsbehandlingstid. Der er heller ikke genvurdering i sager om særlige foranstaltninger for børn og unge uden forældremyndighedsindehaverens samtykke, hvor børn og unge udvalgets afgørelser i tilfælde af klage ikke skal genvurderes.

Selvom det foreslås, at genvurdering ikke sker ved klage over tilbageholdelse i boligen og optagelse i særlige botilbud uden samtykke, skal selve klagen, som normalt på det sociale område, indgives gennem den myndighed, der har truffet afgørelsen.

Når Ankestyrelsen efterprøver de kommunale og amtskommunale afgørelser, gælder de almindelige regler herfor. Det forudsættes at Den sociale Ankestyrelse kan foretage en fuldstændig efterprøvelse af det skøn, som kommunen, amtskommunen eller det sociale nævn har anlagt. Det samme gælder allerede i dag med hensyn til børn og unge-udvalgets afgørelser om foranstaltninger for børn og unge uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Til § 109 k

Domstolsprøvelse

Tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e er de alvorligste indgreb. Som en del af retssikkerheden foreslås det derfor, at borgeren - den person, som foranstaltningen vedrører - ved værgen, pårørende eller advokat, kan få indgrebet prøvet i Ankestyrelsen og derefter ved det almindelige domstolssystem.

Efter grundlovens § 71, stk. 6, skal det være muligt at forelægge lovligheden af en administrativ frihedsberøvelse for de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed til prøvelse. Forslaget til § 109 k, stk. 1, sikrer, at den person, som afgørelsen vedrører, blot ved henvendelse til Ankestyrelsen kan få indbragt Ankestyrelsens afgørelse for landsretten. Klagefristen er som sædvanlig 4 uger efter, at klageren eller dennes repræsentant, advokat eller værge har fået meddelelse om afgørelsen. I overensstemmelse med det almindelige princip om principielle sager foreslås det i bestemmelsens stk. 2, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke eller kære af landsrettens afgørelser, hvis sagen har principiel betydning.

Der foreslås ikke en særlig sammensætning af landsretten.

Til § 109 l

Registrering, indberetning og planer

Bestemmelsen fastlægger en forpligtelse for kommunalbestyrelsen eller amtsrådet til at registrere og indberette optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e og enhver magtanvendelse, herunder enhver magtanvendelse i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 109 a - d. Det vil sige, at der skal foretages en registrering, hver gang magtanvendelse finder sted, herunder også foranstaltninger, der er godkendt eller besluttet af det sociale nævn samt den magtanvendelse, der sker som led i udøvelse af nødværge og nødret. Der skal ske en periodisk indberetning til det administrativt ansvarlige system og dermed til det politiske niveau. Socialministeren vil efter bemyndigelsen i § 109 m fastsætte regler om tilrettelæggelse af registrering og indberetning.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at kommunalbestyrelsen og amtsrådet i overensstemmelse med de almindelige regler delegerer kompetencen til forvaltningen, men det endelige ansvar for opgaverne er hos kommunalbestyrelsen og amtsrådet.

Bestemmelsen i stk. 2 pålægger kommunen eller amtskommunen at udarbejde planer i overensstem-

melse med servicelovens § 111 for personer, som omfattet af *stk. 1*. Det betyder, at det for denne persongruppe ikke kun er et obligatorisk tilbud om en skriftlig plan for indsatsen, men at der skal udarbejdes en plan for den enkelte, der er omfattet af denne personkreds.

Til § 109 m

Bemyndigelse

Det foreslås herudover, at socialministeren inden for disse rammer fastsætter nærmere regler om anvendelse af alarm- og pejlesystemer, om fysisk magtanvendelse og om registrering og indberetning.

Disse regler vil omfatte en videreførelse af princippet i den gældende magtanvendelsesbekendtgørelse, hvorefter almindelige pædagogiske virkemidler altid træder i stedet for anvendelse af fysisk magt.

Det skal præciseres, at der altid skal foretages en individuel vurdering.

Til nr. 7 og 8.

Det foreslås, at kommunen eller amtskommunen endeligt afholder udgifter til advokatbistand.

Til § 2

Til nr. 1 og 2

Efter gældende regler kan der kun udpeges et medlem fra hver organisation til koordinationsudvalget og et kommunalbestyrelsesmedlem. Med forslaget beslutter kommunalbestyrelsen fremover selv udvalgets størrelse, og hvor mange organisations- og kommunalbestyrelsesrepræsentanter, udvalget skal have. Dog skal udvalget – som hidtil – bestå af *mindst* ét kommunalbestyrelsesmedlem udpeget af kommunalbestyrelsen og *mindst* ét medlem udpeget af hver af følgende organisationer:

- De Samvirkende Invalideorganisationer
- Landsorganisationen i Danmark
- Dansk Arbejdsgiverforening
- Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd
- Praktiserende Lægers Organisation
- Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Det foreslås dog, at de faste organisationer skal have tilbud om samme antal medlemmer i udvalget. Ønsker kommunen fx at nedsætte et udvalg med 3 repræsentanter fra De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI), skal alle andre organisationer have tilbud om 3 medlemmer.

For at sikre en rimelig balance i udvalget foreslås, at kommunalbestyrelsen højst repræsenteres med

samme antal medlemmer, som tilbydes den enkelte organisation.

Der er som hidtil mulighed for at fastsætte regler i forretningsordenen om suppleanter og om deres deltagelse i udvalgets møder.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere – som hidtil – udpege medlemmer til udvalget, som repræsenterer andre organisationer og private i lokalområdet. Det er en forudsætning, at medlemmerne har tilknytning til lokalområdet.

Til nr. 3

Ændringen er en konsekvens af forslaget om, at koordinationsudvalg kan bestå af flere repræsentanter fra hver organisation. Forslaget skal sikre samme bredde i udvalgets sammensætning, som der er i dag. Udvalget skal således mindst bestå af 1 kommunalbestyrelsesmedlem og mindst 1 repræsentant fra 4 af de organisationer, der er nævnt i § 24, stk. 1.

Til nr. 4

Efter de nuværende regler kan der kun udpeges 1 repræsentant fra hver organisation, mens der udpeges 1 kommunalbestyrelsesmedlem fra hver kommune. Med forslaget kan kommunerne beslutte antal organisationsrepræsentanter og antal repræsentanter fra den enkelte kommune. Der skal dog altid være mindst en repræsentant fra hver kommune og fra hver organisation, medmindre organisationen ikke kan udpege en repræsentant, jf. § 25.

Vælger 4 kommuner således at have et fælles udvalg, kan de beslutte, at udvalget skal bestå af fx 2 repræsentanter fra hver af de 6 organisationer og 1 fra hver kommune, dvs. i alt 16 medlemmer.

Til nr. 5.

I bistandslovens § 56 b fandtes reglerne om, hvordan klagerådet skulle sammensættes. Det var herved fastsat, at det medlem, som vælges af invalideorganisationerne i kommunen, skulle modtage social pension, være under 60 år og have fast bopæl i kommunen.

I reglerne om klageråd i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område er disse betingelser ikke gentaget. Denne ændring har ikke været tilsigtet. Med ændringsforslaget bliver kravet til medlemmet, der vælges af invalideorganisationerne som forudsat identisk med den tidligere regel i bistandsloven.

Til nr. 6.

Det sociale nævn er alene klageinstans for kommunale og amtskommunale afgørelser. Nævnet bliver som følge af de foreslåede opgaver efter lov om social service 1. instans for kommunale og amtskommunale

afgørelser om magtanvendelse. Forslaget er en konsekvens heraf.

Til nr. 7.

Forslaget indebærer, at Den Sociale Ankestyrelses afgørelser om tilbageholdelse i boligen eller optagelse i særlige botilbud uden samtykke, jf. bemærkningerne til § 109 c og § 109 e, træffes med udvidet votering i Ankestyrelsen, dvs. at der deltager 2 medlemmer og 2 ankechefer i møderne. Dette svarer til bl.a. børnesagerne.

Til nr. 8 og 9.

Forslaget til § 71, stk. 4, indebærer, at formanden foreløbigt kan godkende en foranstaltning om alarm-systemer m.v. efter § 109 a, om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og om anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d. Formanden skal træffe en foreløbig afgørelse, hvis nævnet ikke kan træde sammen inden 1 uge, efter at nævnet har modtaget sagerne fra kommunen eller amtskommunen. Formanden kan derimod ikke træffe foreløbig afgørelse i sager om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e. Formandens foreløbige afgørelser skal behandles i det sociale nævn i det førstkommende møde. Formandens foreløbige afgørelse kan i lighed med andre foreløbige afgørelser ikke indbringes for Ankestyrelsen.

Den foreslåede formulering indebærer også, at der nu bliver overensstemmelse med de foreløbige afgørelser, som formanden for det sociale nævn kan træffe i sager om rimeligheden af et aktiveringstilbud efter lov om aktiv socialpolitik, således som det er forudsat i lov om aktiv socialpolitik og retssikkerhedsloven.

Til nr. 10 og 11.

Klage over afgørelser efter den sociale lovgivning kan ikke tillægges opsættende virkning.

Forslaget til § 72, stk. 2, indebærer, at de sociale klageinstanser i visse tilfælde efter begæring kan tillægge en klage over en afgørelse opsættende virkning. Opsættende virkning betyder, at fuldbyrdelsen af afgørelsen udskydes, indtil klageinstansen er kommet med sin afgørelse. Det kan være vigtigt, at en afgørelse ikke iværksættes, fordi der herved kunne ske en uoprettelig skade.

Det foreslås, at klage over flytning fra eget hjem til en bestemt boform eller flytning fra en boform til en anden, som kan indbringes for de sociale klageinstanser, i stk. 3 kan tillægges opsættende virkning. Efter den dagældende bestemmelse i bistandslovens § 15, stk. 7, kunne afgørelser om flytning til bofællesskab efter bistandslovens § 68, til plejehjem eller beskytte-

de boliger efter § 83, stk. 1, 2 og 5, og til institutioner for personer med vidtgående fysisk eller psykisk handicap efter § 112, stk. 1 og 2, indbringes for ankemyndighederne og efter begæring tillægges opsættende virkning. I forbindelse med ophævelsen af institutionsbegrebet i serviceloven blev muligheden for at udsætte afgørelsens virkning, indtil ankemyndigheden havde taget stilling til sagen, ikke videreført. Da der er behov for, at klageren kan blive i boligen eller boformen, indtil ankeinstansens afgørelse foreligger, foreslås bestemmelsen genindført. Som en sagsbehandlingsregel skal den fremgå af retssikkerhedsloven.

Optagelse i særlige botilbud uden samtykke er af så indgribende og uoprettelig karakter, at der også i disse tilfælde skal være mulighed for at tillægge klage over sådanne afgørelser opsættende virkning. Efter retssikkerhedslovens § 57 træffes afgørelser om opsættende virkning af 1 ankechef.

Til nr. 12.

Det foreslås, at Ankestyrelsen får en frist på 8 uger for behandlingen og afgørelsen i sager om tilbageholdelse i boligen og optagelse i særlige botilbud uden samtykke, når sagerne kan indbringes for landsretten efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a. Dette svarer til fremgangsmåden i sager om foranstaltninger for børn og unge uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Til nr. 13.

Det foreslås, at Arbejdsministeriet får en repræsentant i Det Centrale Koordinationsudvalg for at sikre sammenhængen i den sociale og den arbejdsmarkedsrettede indsats for at fremme et mere rummeligt arbejdsmarked.

Til § 3

Den del af lovforslaget, der vedrører øget fleksibilitet i sammensætningen af koordinationsudvalg træder i kraft 1. juli 1999, og er ikke omfattet af revisionsbestemmelsen.

Til § 4

Forslag til en revisionbestemmelse er indsat bl. a. fordi de foreslåede regler vil finde anvendelse i forskellige boformer, hvor der ikke med de hidtidige regler har været nogen regulering. De periodiske indberetninger til de administrative og politiske niveauer, som lovforslaget forudsætter, og ankeinstansernes praksis vil danne grundlag for en eventuel revision af reglerne.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

»Formål«

»Magtanvendelse«

»Voksne«

§ 109. Anvendelse af sikrede afdelinger, isolation, fiksering m.v. i boformer efter § 92 og § 93, stk. 1, nr. 1, for voksne med betydelig nedsat psykisk funktionsevne må alene ske, når forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet. Socialministeren fastsætter regler om betingelserne herfor.

Lovforslaget

§ 1

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 581 af 6. august 1998, foretages følgende ændringer:

1. Overskriften til *kapitel 12* ændres til: »Formål m.v.«
- 2.
3. Overskriften til *afsnit V* ændres til:
»Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten«
4. I *kapitel 21* efter overskriften »Voksne« indsættes:
»Anvendelsesområde m.v.«.
5. § 109 affattes således:

»§ 109. Formålet med bestemmelserne i dette afsnit er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.

Stk. 2. Bestemmelserne i dette afsnit gælder for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der får personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter §§ 71-74, behandling efter §§ 85-86 eller aktiverende tilbud efter §§ 87-88, og som ikke samtykker i en foranstaltning efter §§ 109 a - e. Det er en forudsætning, at der foreligger den fornødne faglige dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne.

Stk. 3. Forud for enhver form for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal kommunen eller amtskommunen foretage, hvad der er muligt for at opnå personens frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning.

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 129. Kommunen afholder endeligt udgifter, der efter den sociale lovgivning påhviler kommunen til rådgivning, tilsyn og administration, herunder udgifter til lægeerklæringer m.v. efter denne lov, samt udgifter til husly, jf. § 66. Dog refunderer staten 50 pct. af en kommunes udgifter til gratis advokatbistand, jf. § 60.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

§ 130. Amtskommunen afholder endeligt udgifter til rådgivning, tilsyn og administration samt udgifter til lægeerklæringer m.v., som påhviler amtskommunen efter denne lov. For specialrådgivning, som varetages som lands- og landsdelsdækkende funktioner, herunder for den virksomhed, der er nævnt i § 70 og i § 101, stk. 2, kan socialministeren fastsætte særlige regler om fordelingen af udgifterne mellem amtskommunerne.

Stk. 4. Anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes.

Stk. 5. Magtanvendelse skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe.«

6.

7. I § 129, stk. 1, 1. pkt. indsættes efter »lægeerklæring«: »advokatbistand efter § 109 j«.

8. I § 130 indsættes efter: »lægeerklæringer«: »advokatbistand«.

§ 2

I lov nr. 453 af 10. juni 1997 om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 540 af 21. juli 1998 foretages følgende ændringer:

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 24. Koordinationsudvalget består af 1 medlem udpeget af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer, og følgende organisationer udpeger hver 1 medlem

De Samvirkende Invalideorganisationer.

Landsorganisationen i Danmark.

Dansk Arbejdsgiverforening.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd.

Praktiserende Lægers Organisation.

Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Stk. 2. Medlemmerne af organisationerne, jf. stk. 1, nr. 1-6, skal repræsentere vedkommende lokale organisationer, afdelinger el. lign.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan herudover udpege medlemmer, der repræsenterer andre organisationer eller private i lokalområdet.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen fastsætter forretningsordenen for koordinationsudvalget.

§ 25. Hvis det ikke er muligt at få udpeget organisationsrepræsentanter, kan koordinationsudvalget nedlægges med et mindre antal medlemmer. Koordinationsudvalget skal dog bestå af mindst 4 medlemmer.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal hele tiden tilstræbe, at koordinationsudvalget sammensættes i overensstemmelse med § 24.

§ 28. Kommuner kan opfylde deres pligt efter § 22 ved i fællesskab at oprette et koordinationsudvalg. Medlemmerne vælges i fællesskab af de deltagende kommunalbestyrelser efter indstilling fra organisationerne, jf. § 24. Herudover vælger hver kommunalbestyrelse 1 medlem blandt sine medlemmer.

Stk. 2. Kommunerne deler udgifterne efter aftale, herunder med hensyn til vederlag m.v., jf. § 29.

§ 35. Kommunalbestyrelsen sørger for, at der vælges medlemmer til klagerådet mindst hvert fjerde år, og fastsætter i samarbejde med ældrerådet regler for, hvordan medlemmerne skal vælges.

Stk. 2. Klagerådet består af

- 1) 3 medlemmer, der vælges af kommunens ældreråd blandt dets medlemmer,

1. I § 24, stk. 1, indsættes efter »består af«: »mindst« og efter »udpeger hver«: »mindst«.

2. I § 24 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. Kommunalbestyrelsen beslutter, hvor mange medlemmer udvalget skal bestå af. De organisationer, der er nævnt i stk. 1, skal have tilbud om at have samme antal medlemmer i udvalget. Antal medlemmer fra kommunalbestyrelsen kan ikke være større end det antal medlemmer, som de enkelte organisationer får tilbud om at udpege.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 25, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »medlemmer«: », som repræsenterer 4 forskellige organisationer«.

4. § 28, stk. 1 affattes således:

»Kommuner kan opfylde deres pligt efter § 22 ved i fællesskab at oprette et koordinationsudvalg. Udvalgets sammensætning følger bestemmelserne i § 24. Dog udpeger hver kommunalbestyrelse mindst 1 medlem blandt sine medlemmer. De øvrige medlemmer udpeges i fællesskab af de deltagende kommunalbestyrelser efter indstilling fra organisationerne.«

5. I § 35 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Det medlem, der vælges efter stk. 2, nr. 3, af invalideorganisationerne i kommunen, skal modtage social pension, være under 60 år og have fast bopæl i kommunen.«

Stk. 3 og 4 bliver stk. 4 og 5.

Gældende formulering

- 2) 2 medlemmer, der vælges af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer, og
- 3) 1 medlem, der vælges af invalideorganisationerne i kommunen.

Stk. 3. - - -

§ 44. Det sociale nævn behandler klager over afgørelser, der er truffet af kommunen og amtskommunen, i det omfang det er fastsat i loven.

§ 55. I afgørelser med udvidet votering deltager i mødet 2 medlemmer og 2 ankechefer, hvoraf den ene er formand.

Stk. 2. Udvidet votering skal benyttes i sager om følgende:

- 2) Afgørelser truffet af børn og unge-udvalget, jf. § 62 i lov om social service.
- 3) Sager om Ankestyrelsens samtykke til eller anmodning om adoption uden forældremyndighedsindehaverens samtykke efter adoptionslovens § 9 og § 10.
- 4) Afgørelser, der er udsat med henblik på udvidet votering, jf. § 53, stk. 3.
- 5) Andre sager, som styrelseschefen beslutter har principiel eller generel betydning.

Stk. 3. - - -

Lovforslaget

6. I § 44 indsættes som nye stykker:

»Stk. 2. Det sociale nævn godkender følgende afgørelser truffet af kommunen eller amtskommunen, hvis afgørelsen er truffet mod den pågældendes vilje:

- 1) Afgørelser om alarm- og pejlesystemer efter § 109 a i lov om social service.
- 2) Afgørelser om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c i lov om social service.
- 3) Afgørelser om anvendelse af beskyttelsesmidler efter § 109 d i lov om social service.

Stk. 3. Det sociale nævn træffer i et møde afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e i lov om social service efter indstilling fra kommunen eller amtskommunen.«

7. I § 55, stk. 2 indsættes som nyt nummer:

- »4) Sager om tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 109 e i lov om social service.«

Nr. 4 og 5 bliver herefter nr. 5 og 6.

Gældende formulering

§ 71. Hvis formanden for det sociale nævn finder, at der er begrundet tvivl om, hvorvidt nævnets afgørelse er i overensstemmelse med gældende ret, kan formanden straks udsætte afgørelsens virkning og indbringe den for Den Sociale Ankestyrelse senest 1 uge efter, at den er truffet. Ankestyrelsens afgørelse skal foreligge inden 8 uger fra sagens modtagelse i Ankestyrelsen. Sagen behandles i Ankestyrelsen ved udvidet votering, jf. § 55.

Stk. 2. Formanden for det sociale nævn træffer afgørelse i sager, hvor der ikke er tvivl om afgørelsen.

Stk. 3. Formandens afgørelser om sagsbehandling kan ikke indbringes for Den Sociale Ankestyrelse.

Stk. 4. Formanden kan i tilfælde, hvor der er tale om en øjeblikkelig opstået trangssituation, træffe en foreløbig afgørelse. Den foreløbige afgørelse kan ikke indbringes for Ankestyrelsen, men skal snarest muligt behandles i et møde i nævnet.

§ 72. Klage over en afgørelse har ikke opsættende virkning.

Stk. 2. Hvis Ankestyrelsen eller det sociale nævn ændrer en afgørelse til skade for ansøgeren, træffer Ankestyrelsen eller det sociale nævn samtidig beslutning om, fra hvilket tidspunkt ændringen skal ske.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan ved afgørelser om støtte til køb af bil, jf. § 99, stk. 1 og 2, i lov om social service, samtidig træffe afgørelse om bortfald af bevilling, opsigelse af lån m.v.

Lovforslaget

8. I § 71, *stk. 4*, indsættes efter »trangssituation,«: »eller hvor der i øvrigt er et særligt behov herfor,« og efter »nævnet« indsættes:“, jf. dog *stk. 5*«.

9. I § 71 indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Formandens afgørelser, jf. § 109 f, *stk. 1* og *2*, i lov om social service, der ikke kan indbringes for Ankestyrelsen, skal behandles i det førstkommende møde.«

10. § 72, *stk. 1*, affattes således:

»§ 72. Klage over en afgørelse har ikke opsættende virkning, jf. dog *stk. 2*«.

11. I § 72, indsættes efter *stk. 1* som nye stykker:

»*Stk. 2.* Ankestyrelsen og det sociale nævn kan efter begæring tillægge en klage over en afgørelse om botilbud efter servicelovens kapitel 18 opsættende virkning.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan efter begæring tillægge en klage over tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og om optagelse i særlige botilbud efter § 109 e i lov om social service opsættende virkning.

Stk. 4. Sager efter *stk. 2* og *3* behandles i Ankestyrelsen efter § 57.«

Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 5* og *6*.

Gældende formulering

§ 73. I sager, hvor Ankestyrelsens afgørelser vedrørende børn og unge-udvalgets beslutninger kan indbringes for domstolene efter reglerne i § 124 i lov om social service, skal Ankestyrelsens afgørelse foreligge inden 8 uger efter, at klagen er modtaget.

Stk. 2. ---

§ 81. Socialministeren udpeger formanden for Det Centrale Koordinationsudvalg efter indstilling fra Den Sociale Ankestyrelse.

Stk. 2. De øvrige medlemmer udpeges af socialministeren efter indstilling fra

- 1) Dansk Arbejdsgiverforening,
- 2) Landsorganisationen i Danmark,
- 3) Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd,
- 4) Amtsrådsforeningen i Danmark,
- 5) Kommunernes Landsforening,
- 6) Københavns og Frederiksberg Kommuner i fællesskab,
- 7) De Samvirkende Invalideorganisationer,
- 8) Foreningen af Statsamtmand,
- 9) Praktiserende Lægers Organisation,
- 10) Den Sociale Sikringsstyrelse og
- 11) Socialministeriet.

Lovforslaget

12. § 73, stk. 1, affattes således:

»§ 73. Ankestyrelsens afgørelser efter lov om social service kan i følgende tilfælde indbringes for landsretten efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a:

- 1) Tilbageholdelse i boligen efter § 109 c.
- 2) Optagelse i særlige botilbud efter § 109 e.
- 3) Afgørelser om børn og unge-udvalgets beslutninger efter reglerne i § 124.

Ankestyrelsens afgørelse skal foreligge inden 8 uger.«.

13. I § 81 indsættes som nyt nummer:

»10) Arbejdsministeriet.«

Nr. 10 og 11 bliver nr. 11 og 12.

Beslutningskompetence m.v. for de enkelte indgreb i selvbestemmelsesretten

	Kommunens eller amtets beslutning	Godkendelse/afgørelse i det sociale nævn	Klage	Advokat	Domstolsprøvelse
Alarm og pejlesystemer, § 109 a	Betingelser for kommunens beslutning ved passivitet eller anvendelse mod pågældendes vilje	Godkendelse i det sociale nævn, hvis mod pågældende vilje, § 109 f	Det sociale nævn, ved passivitet eller samtykke, § 109 i Ankestyrelsen, hvis godkendt i det sociale nævn, § 109 j		
Fastholdelse, § 109 b	Skærpede betingelser for magtanvendelse		Det sociale nævn, § 109 i		
Tilbageholdelse i boligen m.v., § 109 c	Betingelser for kommunens beslutning ved passivitet eller anvendelse mod pågældendes vilje	Godkendelse i det sociale nævn, hvis mod pågældendes vilje, § 109 f	Det sociale nævn, ved passivitet eller samtykke, § 109 i Ankestyrelsen, hvis godkendt i det sociale nævn, § 109 j	Obligatorisk advokat, § 109 h	Landsret evt. Højesteret, § 109 k
Beskyttelsesmidler, § 109 d	Betingelser for kommunens beslutning ved passivitet eller anvendelse mod pågældendes vilje	Godkendelse i det sociale nævn, hvis mod pågældendes vilje, § 109 f	Det sociale nævn, ved passivitet eller samtykke, § 109 i Ankestyrelsen, hvis godkendt i det sociale nævn, § 109 j		
Optagelse i særlige botilbud uden samtykke, § 109 e	Skærpede krav til kommunens indstilling	Afgørelse i det sociale nævn, § 109 g	Den Sociale Ankestyrelse, § 109 j	Obligatorisk advokat, § 109 h	Landsret evt. Højesteret, § 109 k

Til lovforslag nr. L 195. Skriftlig fremsættelse (17. marts 1999)

Socialministeren (Karen Jespersen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. (Om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v. og om øget fleksibilitet i sammensætning af koordinationsudvalg).

(Lovforslag nr. L 195).

Lovforslaget indeholder dels en præcisering af det offentliges eksisterende aktive omsorgspligt over for grupper med særlige behov, dels en tydeliggørelse af reglerne om indgreb i selvbestemmelsesretten, hvor dette er nødvendigt for at afværge væsentlig personskade og endelig retsgarantier i forbindelse med sådanne indgreb. Desuden indeholder forslaget en ændring af koordinationsudvalgenes sammensætning, således at kommunalbestyrelsen, og ved fælles udvalg kommunalbestyrelserne, kan beslutte, at udvalget skal bestå af flere organisationsrepræsentanter og flere kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Forslagets hovedafsnit bygger på den rapport udvalget om psykisk syge afsluttede sit arbejde med i januar 1998, og formålet med forslaget er således at styrke retssikkerheden for personer, som er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt på grund af et psykisk handicap.

Med bestemmelserne om koordinationsudvalgene er det hensigten at skabe en større fleksibilitet ved sammensætning af disse udvalg.

Forslaget regulerer adgangen til at anvende foranstaltninger efter lov om social service over for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i de situationer, hvor personen udviser passivitet eller aktivt modsætter sig anvendelsen af foranstaltningen.

Desuden omgærdes foranstaltningerne af en række retsgarantier i form af krav om at en række særlige betingelser skal være opfyldt for at iværksætte foranstaltningerne samt særlige krav til beslutningskompetencen.

Med forslaget tilsigtes udtømmende at afgrænse de former for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, der kan finde anvendelse, til foranstaltninger i form af alarm- og pejlesystemer, fastholdelse, tilbageholdelse i boligen, beskyttelsesmidler og optagelse uden samtykke i særlige botilbud. Desuden er det hensigten at kunne tilgodese forskellige lokale behov og ønsker ved sammensætningen af koordinationsudvalgene.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg på regeringens vegne anbefale lovforslaget til Tingets hurtige og velvillige behandling.